

Metamorfozy przestrzeni

IDEA TREŚĆ FORMA

Tytuł:

Metamorfozy przestrzeni. Idea, treść, forma
(Metamorphoses of Space. Idea, Content, Form)

Rada naukowa:

prof. nzw. dr hab. inż. arch. Krystyna Guranowska-Gruszecka,
prof. nzw. dr hab. inż. arch. Ewa Kuryłowicz,
prof. nzw. dr hab. inż. arch. Elżbieta Dagny Ryńska

Redakcja naukowa:

Ferdynand Górski, Małgorzata Łaskarzewska-Średzińska

Recenzenci monografii:

prof. zw. dr hab. inż. arch. Sławomir Gzell,
prof. nzw. dr hab. inż. arch. Danuta Kłosek-Kozłowska

Recenzenci artykułów:

prof. nzw. dr hab. inż. arch. Krystyna Guranowska-Gruszecka,
prof. nzw. dr hab. inż. arch. Elżbieta Dagny Ryńska,
dr inż. arch. kraj. Kinga Zinowiec-Cieplik,
dr inż. arch. Renata Józwik,
dr inż. arch. Agnieszka Starzyk,
dr inż. arch. Beata Stelmach-Fita,
dr inż. arch. Anna Wierzbicka

Skład, łamanie, opracowanie graficzne, projekt okładki:

Ferdynand Górski

ISBN: 978-83-937604-0-4

Copyright © by Fundacja Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej
Warszawa 2013

Fundacja Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej
ul. Koszykowa 55, 00-659 Warszawa
Naukowy Klub Architektury, nka.edu.pl

Printed in Poland by SOWA – Druk na Życzenie
www.sowadruk.pl tel. +48 22 431-81-40

Wydanie pierwsze, 2013, nakład 500 egzemplarzy

nka NAUKOWY KLUB ARCHITEKTURY

Metamorfozy przestrzeni

IDEA TREŚĆ FORMA

Praca zbiorowa pod redakcją
Ferdynanda Górskiego
i
Małgorzaty Łaskarzewskiej-Średzińskiej

Fundacja Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej
Warszawa 2013

Redakcja składa podziękowania wszystkim osobom, które przyczyniły się do zorganizowania konferencji i powstania monografii „Metamorfozy przestrzeni”. Szczególne podziękowania kierujemy do Dziekana Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej, profesora Stefana Wrony. Dziękujemy Paniom profesor: Krystynie Guranowskiej-Gruszeckiej, Ewie Kuryłowicz, Elżbiecie Dagny Ryńskiej za prowadzenie konferencji i wskazówki do publikacji. Dziękujemy recenzentom książki, profesorom: Danucie Kłosek-Kozłowskiej i Sławomirowi Gzelłowi, oraz wszystkim recenzentom poszczególnych artykułów. Dziękujemy także sponsorom – firmom Guardian i Schreder.

Spis treści

Ferdynand Górski Słowo wstępu	7
Sławomir Gzell Wprowadzenie	9
Krystyna Guranowska-Gruszecka Podsumowanie konferencji	11
Marcin Krysiak, Małgorzata Łaskarzewska-Średzińska Temat konferencji	14
 CZĘŚĆ I – IDEA	15
Paulina Filas Kształtowanie się koncepcji Linearnego Systemu Ciąłego Oskara Hansena	17
Artur Jerzy Filip Wielkoprzestrzenne założenia urbanistyczne w czasach urbanistyki społecznej	27
Liliana Grabiszewska Plany regulacyjne obszaru Pragi na tle działalności urbanistycznej Królestwa Polskiego	35
Paulina Sikorska Chełmno – szukanie tożsamości miasta	47
Martyna Mokrzecka Współzależność między wierzeniami religijnymi a rozwojem architektury	55
Małgorzata Łaskarzewska-Średzińska Miasto ukryte Italo Calvino	65
Maria Sipińska-Małaszyńska Stadion jako arena wydarzeń masowych w przestrzeni miejskiej	73
Ferdynand Górski Metamorfozy przestrzeni biurowych	79
Anna Jeziorska Rewitalizacja ulicy Piotrkowskiej w Łodzi	89
 CZĘŚĆ II – TREŚĆ	99
Anna Kalwajtys, Magdalena Mellin, Tomasz Skrobun Reaktor 42_a – Przestrzeń Kolizji	101
Kassim Dagher Znaczenie przestrzeni publicznej w tworzeniu wizerunku i tożsamości miasta	109
Aneta Jarota Dynamika rewitalizacji przestrzeni publicznej	117
Paweł Wojdylak Ulica śródmiejska jako nośnik treści miasta	123

Błażej Ciarkowski	
Wymazywanie pamięci – powojenne metamorfozy łódzkich Bałut	133
Monika Wróbel	
Sztuka publiczna jako narzędzie wspomagające przemiany osiedli mieszkaniowych	139
Kinga Zinowiec-Cieplik	
Interakcja, integracja, inspiracja – zabawa inaczej.	147
Katarzyna Kosk	
Elementy archetypiczne domu	159
CZEŚĆ III – FORMA.	169
Paulina Lis	
Przesunięcie materiałowe	171
Urszula Koźmińska	
Projektowanie przeobrażeń. Wtórne użycie materiałów	181
Anna Oniszk-Popławska	
Nowa infrastruktura techniczna miasta a zmiana paradygmatu na rynku energii.	189
Michał Pierzchalski, Łukasz Rosłaniec, Mariusz Kłos	
Budynki zeroenergetyczne – wytwarzanie energii w warunkach miejskich	197
Eliza Maciejewska	
Kreacja architektury i krajobrazu w oparciu o wodę w dobie zmian klimatu.	205
Katarzyna Foljanty	
Lokalizacja dworca kolejowego w mieście.	213
Agata Pięt	
Transformacje przestrzeni dworców kolejowych i ich otoczenia.	219
Daniel Ogrodnik	
Metamorfozy węzłów struktury przestrzennej Turynu	225
Marcin Jonak, Andrzej Zdziarski	
Metamorfozy zabytkowej przestrzeni miejskiej w aspekcie ekonomicznym.	233
Opisy artykułów	243
Summary and abstracts.	255
Harmonogram konferencji	265

Słowo wstępu

Oddajemy w Twoje ręce, Drogi Czytelniku, pierwszą książkę przygotowaną przez Naukowy Klub Architektury (NKA). Z tego względu wypadałoby napisać parę słów wyjaśnienia, co doprowadziło do jej powstania. Zaczniemy może od samego Klubu.

Czym jest Naukowy Klub Architektury? Z biegiem czasu odpowiedź na to pytanie się klaruje, a ten efemeryczny byt nabiera kształtu i wychodzi z ukrycia. Z początku była to tylko idea, która zaczęła pojawiać się na spotkaniach Wydziałowej Rady Doktorantów (WRD), na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej (WAPW) gdzieś w drugiej połowie 2012 roku, będąca reakcją na negatywną ocenę stanu aktualnego. Diagnoza brzmiała: doktoranci architektury publikują zbyt mało tekstów naukowych. Szersze spojrzenie dało do zrozumienia, że przyczyna nie leży bynajmniej w braku zainteresowania pisaniem, lecz w ograniczonej możliwości publikowania stworzonych tekstów. Spójrzmy na czasopisma punktowane przez ministerstwo zajmujące się szkolnictwem wyższym. Tytułów architektonicznych i urbanistycznych na ministerialnej liście jest znikoma ilość, z reguły nie mają też wysokiej punktacji. Zresztą nie tylko w czasopiśmie reprezentacja tej dziedziny jest niska – jeszcze gorzej wygląda sytuacja z grantami, bo na przykład na liście paneli Narodowego Centrum Nauki próżno szukać architektury, urbanistyki bądź planowania przestrzennego. Nie oznacza to wcale, że teksty traktujące o architekturze nie są publikowane, gdyż istnieją przecież regularnie ukazujące się miesięczniki, istnieją też dość liczne książki wydawane przez fundacje i instytucje zajmujące się kulturą, miastem itd. Nie są to jednak publikacje naukowe, bo nie przechodzą przez wymagany proces naukowej recenzji, a wobec tego ich stworzenie nie zwiększa dorobku naukowego doktoranta. Ideą stojącą za powstaniem Naukowego Klubu Architektury było zapełnienie tej luki (stąd właśnie wyraz „naukowy” pojawił się w jego nazwie, aby pokazać naukowy charakter prowadzonych dyskusji).

Dla budowy dorobku naukowego bardzo ważny jest udział w konferencjach i publikacje. Zadaniem Klubu stało się wsparcie tych dwóch procesów. Wiadome było, że trzeba będzie zorganizować jak najszybciej konferencję naukową i zacząć wydawać monografie. Na nadzwyczajnym posiedzeniu 20 listopada 2012 roku Wydziałowa Rada Doktorantów WAPW powołała stałą Komisję ds. Klubu (wtedy nazywanego jeszcze Klubem Doktorantów Architektury). Na członków Komisji WRD wybrała: Małgorzatę Łaskarzewską, Maksymiliana Steca i Ferdynanda Górskiego (wszyscy są doktorantami na WAPW). Wraz z początkiem roku 2013 zaczęły się prace nad pierwszą konferencją. Stosunkowo szybko wyklarował się pomysł, aby odbyła się ona pod nazwą „Metamorfozy przestrzeni”, ale wszystkie inne sprawy wymagały omówienia i dopracowania. Do zespołu organizującego konferencję, a w tym do Klubu, dołączyły jeszcze dwie osoby: Urszula Koźmińska i Marcin Krysiak – też doktoranci WAPW. Po paru miesiącach pracy, trochę „z doskoku”, bo inne sprawy również zaprzętały nasze głowy, udało się szczęśliwie zorganizować wszystko bez problemów i 21 maja 2013 roku w sali 101 WAPW odbyła się konferencja.

Założyliśmy, że przedsięwzięcie ma się sfinansować z wpłat uczestników i sponsorów. Udało się nam namówić firmy Guardian i Schreder do objęcia stanowisk partnerów: diamentowego i srebrnego, za co Klub jest niezmiernie wdzięczny, bo umożliwiło to pokrycie wydatków związanych z samą konferencją i wydaniem książek pokonferencyjnych przy utrzymaniu wysokości wpłat uczestników na akceptowalnym poziomie. Podziękowania należą się też Radzie Doktorantów.

Konferencja trwała cały dzień i była podzielona na trzy panele tematyczne – w każdym wygłosiło swoje 15-minutowe prezentacje 6–7 uczestników (a w dwóch przypadkach były to dwu- i trzyosobowe zespoły). Obyło się bez problemów, o dziwo sprzęt audiowizualny nie odmówił posłuszeństwa. Jedyne opóźnienie względem wyznaczonego harmonogramu wystąpień groźnie się kumulowało, ale jest to przypadek większości konferencji. Obok, ku pamięci, został pokazany program wydarzenia.

Liczba zgłoszonych artykułów do publikacji znacznie przekraczała liczbę wystąpień. Aby wydać około 56 tekstów, ta książka musiałaby mieć z pięćset gęsto zapisanych stron. Biorąc pod uwagę to oraz fakt, że połowa artykułów była już złożona, podczas gdy pozostałe wciąż czekały na recenzję lub wprowadzenie autorskich korekt, nie chcieliśmy dłużej zwlekać z publikacją i postanowiliśmy ją podzielić na dwa tomy. Pierwszy z nich odzwierciedla układ tematyczny odpowiadający panelom konferencji – idea, treść, forma – i zawiera większość z artykułów, których streszczenia były prezentowane publicznie 21 maja. Pozostałe kilka artykułów znajduje się w tomie drugim, a w zamian zostało dodanych dziesięć tematów, które nie były wygłaszane na konferencji, ale dobrze współgrają z pozostałą treścią publikacji.

Zwracaliśmy uwagę, aby treść artykułów traktowała o przestrzeni, ukazując aspekt dynamiczny – ruch, zmiany, metamorfozy – czyli wpisywała się w tytuł tej książki. Nie ulega wątpliwości, że tak ogólne ujęcie tematu zaowocuje artykułami bardzo różnorodnymi, ale to była decyzja świadoma, związana ze wskazanym wcześniej celem istnienia NKA. Na węższe i bardziej specyficzne zagadnienia też przyjdzie czas, jeśli ta książka spotka się z pozytywnym odbiorem, i już mamy kilka pomysłów na następne tematy w zanadrzu. Mamy nadzieję, że prezentowane tu artykuły okażą się ciekawe nie tylko w naszej, subiektywnej ocenie. Zapraszamy do lektury.

Ferdynand Górski

w imieniu Naukowego Klubu Architektury

Warszawa, 22 listopada 2013 roku

Wprowadzenie

Książka „Metamorfozy przestrzeni. Idea, treść, forma” powstała w wyniku zorganizowania konferencji naukowej dla i przez doktorantów Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej. Udział brali oczywiście także ich koleżanki i koledzy z innych uczelni. Tekstów nadesłanych na to spotkanie jest tak dużo, że najprawdopodobniej trzeba je będzie wydać w dwóch tomach, w czasie gdy piszę te słowa, sprawa ta jeszcze się waży. Nie to jest tu jednak najważniejsze, ale przekonanie jakie z przyjemnością wyrażam, że książka nie jest prostym uszeregowaniem obok siebie „jak leci” kolejnych tekstów. Jest autonomicznym bytem, naświetlającym z różnych punktów widzenia ów tytułowy fenomen zmian przestrzeni.

Właśnie takie sformułowanie, zmiany przestrzeni, a nie zmiany w przestrzeni, bardzo dobrze odpowiada czasom, w jakich żyjemy i pracujemy jako architekci/urbanisci. Przestrzeń, która nie jest objęta ochroną jak inne wyczerpujące się dobra i w związku z tym jakoby nie odnosi się do niej obowiązek dbałości o nią, jak powiada doktryna zrównoważonego rozwoju, jest niszczone w ramach realizacji neoliberalnej wolności gospodarczej. Powiada się na przykład, że *„każdy, kto ma tytuł prawny do dysponowania nieruchomością na cele budowlane, ma prawo do jej zabudowy, a także do zmiany zabudowy lub sposobu użytkowania nieruchomości, z uwzględnieniem ograniczeń wynikających z ... przepisów powszechnie obowiązującego prawa”*. Ale przecież jest (powinno być) odwrotnie, prawo do zabudowy powinno pojawiać się tam tylko, gdzie wspomniane przepisy, czyli u nas miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, o tym zadecydują. Formuła pierwsza doprowadziła do zapaści finansowej gmin, bo poziom ich zadłużenia bierze się z tego, że uwzględniono pogląd, iż każdemu właścicielowi terenu, przeznaczanego w planie miejscowym na inwestycje celu publicznego (drogi, szkoły itp.) albo takiego, który w studium i w planie jest objęty zakazem zabudowy (z różnych przyczyn), przysługuje odszkodowanie jak za teren, który jest terenem budowlanym. Otóż właśnie, na przykład, zdaniem Zarządu Głównego TUP (i nie tylko jego), teren nie jest z „natury rzeczy” terenem budowlanym, tylko terenem, dla którego prawo zabudowy może zostać ustanowione w planie.

Niekorzystna dla przestrzeni doktryna prawna powoduje, że przestrzeń nie pozostaje po wybudowaniu domu czy ich zespołu taka jak przedtem, zmienia się całkowicie i nieodwracalnie. Czyli, powtórzmy, nie zmiany w przestrzeni ale zmiany jej samej. Prosty ogląd choćby krajobrazu w mieście i poza nim wskazuje, do czego to wszystko prowadzi.

W tym kontekście książka wydawana przez Naukowy Klub Architektury jest zdumiewająco aktualna. Podzielona na trzy części, analizuje idee, treści i formę zmian przestrzeni. Z drobnych elementów, z poszczególnych artykułów redaktorzy książki ułożyli spójną i interesującą całość, która wchodzi w dyskusję z opisanymi wyżej niedostatkami w myśleniu o mieście i urbanistyce.

Jeśli chodzi o analizy ideowe, to nie bez znaczenia dla omawianych problemów jest poszukiwanie miejsca w mieście dla wieloprzestrzennych założeń urbanistycznych w epoce uspołeczniania się urbanistyki. Wszystkie właściwie teksty w tej części książki, mimo iż wieloprzestrzenności nie mają w tytule, to mniej lub bardziej są bliskie rozważań o tym zjawisku. Wydaje się, że ogólny ton wypowiedzi skłania się do jego akceptacji. Chyba słusznie, bo pomaga on w powstawaniu miejskiej tożsamości, w całym mieście i w jego fragmentach. To jedna strona zaprezentowanych badań. Druga dotyczy miejskich detali: biura,

stadiony, ta czy inna ulica, wszystkie odnoszą się do skali większej niż rozważane zagadnienie. Sądzę, że to podwójne myślenie, w skali wielkiej i małej, jest dobrze dobraną metodą badawczą używaną przez autorów tekstów.

Podobnie jest z częścią książki dotyczącą treści przemian przestrzeni, z tym, że tu pojawia się nieco nadziei na rozwiązanie problemu przestrzennych konfliktów. Jeśli wyznacza się pole działania dla aktorów miejskiej sceny o wykluczających się interesach, to konflikt może zamieniać się w grę między nimi, prowadzącą do znalezienia konsensu. Może to dotyczyć przestrzeni publicznych miasta, street artu, zmian funkcjonalnych, zabaw rozmaicie rozumianych, wszystkich zresztą przejawów życia, stanowiących de facto treść miejskiej przestrzeni.

Wreszcie forma miejskich metamorfoz. Tu autorzy zajmują się, tak można generalnie stwierdzić, realizacją idei i treści, co nie znaczy, że forma według nich ma znaczenie usługowe. Forma nie ma naśladować treści, zdają się mówić, ma bowiem dla architektury i urbanistyki znaczenie samoistne. Rzecz nabiera głębszego znaczenia dziś zwłaszcza, gdy tradycyjna forma budynków ulega przekształceniom w związku z potrzebami dostosowywania ich do wymagań energooszczędności i innych „wynalazków” ery ICT. Nie jest to już tylko zielony dach i antena satelitarna, to skomplikowany system technicznych rozwiązań, czasem ujawniający się w postaci innej niż dotychczas tektoniki brył, a czasami ukryty. Uwagi te dotyczą nie tylko budynku, ale i związków pomiędzy nimi w miejskiej/ponadmiejskiej skali. Oraz związków między decyzjami ekonomicznymi, architektonicznymi i urbanistycznymi.

Z tego krótkiego przeglądu treści widać, że autorzy tekstów zajmują się zagadnieniami aktualnymi, nie mającymi jeszcze pewnych rozwiązań. Dlatego zawarte w tekstach propozycje nabierają oryginalnego charakteru, stają się wkładem autorów w praktykę i teorię urbanistyki i architektury. Z tego względu można polecać książkę jako wartościową i interesującą lekturę o wysokim poziomie profesjonalnym.

prof. zw. dr hab. inż. arch. Sławomir Gzell

Kierownik Katedry Projektowania Urbanistycznego i Krajobrazu Wiejskiego

Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej

Podsumowanie konferencji

KU RÓŻNORODNOŚCI I INDYWIDUALIZACJI

Świat, w którym żyjemy, nie jest stabilny, ciągle zmienia swoje oblicze. Przestrzeń naszych miast stanowi odbicie znacznie głębszych przemian, które na początku XXI wieku dokonują się wokół nas. Polska, stając się demokratycznym krajem, dostała się w ten wir przekształceń, stymulowanych i ukierunkowywanych przez wielkich tego świata. Ziemię – naszą „globalną wioskę”, gdzie szybkie porozumiewanie się ludzi oddalonych od siebie o tysiące kilometrów jest już codziennością, dzięki rozwiniętej technologii komunikowania się, najpierw ogarnął jeszcze w ubiegłym wieku silny modernistyczny trend ujednociania standardów i kształtów naszego otoczenia, by dojść do słusznych wniosków, że „spójne to nie znaczy jednakowe”.

Nuda zbliżonych do siebie rozwiązań, domów z fabryk, w oparciu o podobne elementy, wzory, materiały, miasta po horyzont zabudowane takimi samymi „klockami”, niezależnie od tego, czy są to mieszkalne wieżowce Szanghaju¹ czy jednakowe działki z podmiejską prawie jednakową zabudową jednorodziną, prowokowały do buntu przeciwko takim rozwiązaniom. Był to i jest zarówno bunt architektów, urbanistów, czy innych ludzi zajmujących się kształtowaniem krajobrazu, jak i odbiorców tych dóbr, ujednocionych przy pomocy totalnych, powtarzalnych rozwiązań.

Na przełomie XX i XXI wieku, wraz z rozprzestrzenianiem się systemów demokratycznych, uruchomiły się w Polsce mechanizmy spójne z nowymi postmodernistycznymi trendami, występującymi już od kilku dekad w świecie, dalekie od wcześniejszego utylitaryzmu. Nastąpił zwrot w kierunku postmodernistycznego postrzegania i opisu zachodzących dziś zjawisk, obejmujących indywidualność form, unikatowość, stosowanie różnorodnych wzorców kulturowych i hierarchii wartości. Zaakceptowano różniące się od siebie potrzeby różnych grup ludności, co w istotny sposób rzutuje na kształtowanie przestrzeni społecznej miast i mniejszych zespołów zabudowy. Dziś miarą współczesności staje się indywidualność oferowanej przestrzeni.

Trend ten wyraźnie ujawnił się w tematyce wypowiedzi doktorantów i młodych naukowców w czasie konferencji. Warto też zwrócić uwagę na tytuł „Metamorfozy przestrzeni”, zaproponowany przez Naukowy Klub Architektury – dostosowany do tych charakterystycznych przemian światopoglądowych, dokonujących się właśnie współcześnie w miastach świata. Pozytywnym przejawem tych zmian jest niewątpliwie większa różnorodność przestrzeni, negatywnym – coraz większy bezład, chaos wynikający ze zbyt rozbudowanej wielowątkowości, prowadzącej do ograniczenia zasad i stosowania obok siebie różnych rozwiązań.

Dla uporządkowania prezentowanego w tym tomie materiału podzielono artykuły na trzy grupy tematyczne. W pierwszej, zatytułowanej IDEA, znalazły się artykuły dostarczające inspiracji wcześniejszymi historycznymi układami urbanistycznymi na przykład warszawskiej Pragi i Chełmna. Z analizy Kordoby w Hiszpanii wynikał istotny wpływ wierzeń religijnych na rozwój architektury i urbanistyki tego miasta. W artykule „Miasto ukryte Italo Calvino” znajdujemy interpretację niezwykle opisów historycznych miast odwiedzanych przez autora. Omówiono również dwie różne idee wielkoprzestrzennych koncepcji wprowadzanych współcześnie

¹ W Chinach zgodnie z polityką rodzinną stosowaną w wielkich metropoliach, wprowadzoną w XXI wieku, typowe mieszkanie jest przeznaczone na 5-osobową rodzinę (w tym jedno dziecko, rodzice i dziadkowie) i ma powierzchnię 80 m² [od Autorki].

w życie: Koncepcje Linearnego Systemu Ciągłego Oscara Hansena (na przykładach z Lublina i Warszawy) oraz wizje innych rozwiązań liniowych, w tym Alei Na Skarpie w Warszawie w kontekście możliwości i barier, jakie tworzy obecny nurt urbanistyki społecznej. Udowodniono sens stosowania zasad kompozycji urbanistycznej we współczesnych rozwiązaniach.

Termin urbanistyki społecznej funkcjonuje już swobodnie w kształtowaniu przestrzeni miejskich. Jest ona postrzegana jako społeczna, ze względu na tworzenie jej przez człowieka, z uwzględnieniem wielu czynników, w tym przyrodniczych, kulturowych i właśnie społecznych. Przestrzeń społeczna może też być klasyfikowana z punktu widzenia pełnionych przez nią funkcji, tj. przestrzeń zamieszkania, pracy, wypoczynku. Niektórzy autorzy wyróżniają też przestrzeń konsumpcji². Ludzie doceniają wartość przestrzeni: materialną i symboliczną. W poszukiwaniu *genius loci* przestrzeni miejskiej ta ostatnia nabiera wielkiego znaczenia, stając się podbudowaniem wielu idei.

Wśród wypowiedzi konferencyjnych poruszono w tej pierwszej grupie tematycznej problematykę metamorfozy przestrzeni biurowych w XX i XXI wieku – temat przekrojowy, ukazujący ewolucje idei organizacyjnych biur i ich konsekwencje; przedstawiono też inny przykład – przestrzeni komercyjnej w postaci rewitalizacji ul. Piotrkowskiej w Łodzi; monograficzne ujęcie stadionów jako areny masowych wydarzeń w ostatnim dwudziestolecu to kolejne przekrojowe ujęcie elementów miasta o określonych funkcjach. Miejsca pracy i rozrywki znalazły zatem w tej części swoje ideowe prezentacje.

Na uzasadnienie tezy postawionej na początku tego podsumowania, w której współczesny świat jest w permanentnym procesie przemian i taki jest stan przestrzeni miejskiej, jej urbanistyki i architektury, należy wspomnieć następujące przykłady. W wypowiedziach z tej konferencji przedstawiono m.in. analizę obecnego stanu dwóch miast projektowanych jako dzieła skończone. Jedno z nich to Brasilia założona w 1960 roku³. Założenie autorów określonej wielkości miasta nie sprawdziło się, następowało stopniowe dogęszczanie istniejących kwartałów i rozrost przedmieść (w 2013 roku ludność Brazylii wynosiła ponad 2.700.000 mieszkańców). Podobny los spotkał Chandigar w północnych Indiach – dzieło Le Corbusiera z lat 50. XX wieku. Miasto, któremu nadano określoną wielkość, obrosło wokół dzielnicami slumsów. Nie można było ustrzec miasta od przekształceń i rozwoju. Obydwa wymienione ośrodki miejskie to wielkie metropolie. Założeniem projektowym tak dużego miasta musi być potraktowanie tej struktury jako permanentnie rozwijającej się zarówno na zewnątrz jak i w ramach wymiany istniejących fragmentów. Są to podstawowe zasady idei budowy nowego miasta. Metamorfozy miast istniejących stanowią nieco inne zagadnienie, czasem ujawniające się poprzez bardziej skomplikowane procesy, w efekcie prowadzące np. do wyludniania się niektórych dzielnic, ich degradacji.

Druga grupa tematyczna tego tomu, o nazwie TREŚĆ, poświęcona jest zagadnieniom tożsamości miejsca, znakom czy symbolom pojawiającym się w przestrzeni miejskiej oraz zdarzeniom i działaniom dokonującym się współcześnie. Prawie połowa zamieszczonych tu wypowiedzi

² Szatan M. – „Zanikanie przestrzeni publicznej we współczesnych miastach”. W: *Palimpsest* 2 (marzec)/2012. URL: www.palimpsest.socjologia.uj.edu.pl

³ Plan urbanistyczno-architektoniczny autorstwa architektów brazylijskich: Lucio Costa (urbanistyka – funkcjonalny plan miasta w kształcie leżącego kondora) i Oscar Niemeyer (obiekt użyteczności publicznej); rozpoczęcie budowy: 1956 rok, inauguracja otwarcia stolicy: 1960 rok; miasto wpisane na listę UNESCO Światowego Dziedzictwa.

dotyczy procesów rewitalizacji fragmentów miast, czyli ożywienia przestrzeni publicznych śródmiejskich, przestrzeni półpublicznych – osiedlowych dzięki działaniom budowlanym, architektonicznym, aranżacji starannie zaprojektowanych posadzek kamiennych w przestrzeniach placów i ulic, udostępnianiu ich w większym stopniu dla pieszych, wzbogaceniu programowemu przyległej architektury, dzięki zabiegom artystycznym. Świadczy to o konieczności ratowania tych historycznych zdegradowanych miejsc. Oprócz ulic działania te dotyczą także terenów postoczniowych i innych przemysłowych. Interesująco również przedstawiono artystyczne dokonania w osiedlach mieszkaniowych w postaci sztuki publicznej – malowidła naścienne na ścianach szczytowych bloków mieszkalnych (lata 60. i 70.) jako narzędzie przemian jakościowych modernistycznego środowiska mieszkaniowego. Wśród współczesnych pomysłów przestrzeni adresowanej do dzieci odnajdujemy zachwycające rozwiązania terenów zabaw w mieście. Panel ten wypełniono zatem treściami zgodnymi ze współczesnymi trendami kształtowania społecznych przestrzeni dla różnych grup mieszkańców, również odpowiadających różnym grupom wiekowym.

Trzecia grupa tematyczna, o nazwie FORMA, była skupiona na rozważaniach dotyczących materiałów budowlanych, relacji ze środowiskiem, zagadnieniach budownictwa, ekonomii i geometrii. Przedstawiono tu m.in. budynki netto zero-energetyczne w przestrzeni miejskiej. Specjalne miejsce poświęcono dworcom kolejowym i transformacji ich otoczenia – temat bardzo aktualny w dobie wzmożonej ruchliwości między ważnymi ośrodkami kraju. Współczesne zmiany klimatyczne, które nabierają przyspieszenia w ostatnich latach, spowodowały rozważania o problemach wody w strukturze miejskiej i w krajobrazie. Przytoczono wiele pozytywnych przykładów harmonijnego wkomponowania elementów związanych z gospodarką wodną w krajobrazy miejskie. W części tej znalazły również miejsce zagadnienia ekonomiczne zarówno dotyczące przekształceń architektury zabytkowej, jak i generalnie rozwoju struktur miejskich w procesie rozwoju gospodarczego.

Tematyka opublikowanych wypowiedzi oraz dyskusja w czasie konferencji odzwierciedla współczesne przemiany cywilizacyjne, dokonujące się w miastach. Czytelnik znajduje tu zarówno świadectwo stanu współczesnych miast i architektury, w przekroju nawarstwień historycznych, jak i najbardziej aktualne tendencje przekształceń. Niewątpliwą zaletą opublikowanych artykułów jest fakt, że dotyczą one, oprócz rozważań o polskiej przestrzeni zurbanizowanej, także urbanistyki i architektury światowej. Problemy te, przez doktorantów i młodych naukowców badane najczęściej bezpośrednio w terenie, w czasie zagranicznych wypraw naukowych, zostały dzięki temu przedstawione z pełnym uzasadnieniem.

W publikowanych artykułach obok zagadnień urbanistycznych i architektonicznych podjęto tematykę ekonomiczną, konstrukcyjną, sięgnięto do socjologii, psychologii społecznej, jak też sztuki, co tworzy wielowątkowy obraz współczesnej metamorfozy przestrzeni miejskiej, wynikającej z dążeń do różnorodności i indywidualizacji w wielu dziedzinach naszego życia.

dr hab. inż. arch. Krystyna Guranowska-Gruszecka

Profesor nzw. Politechniki Warszawskiej

Kierownik Studium Doktoranckiego Wydziału Architektury

Temat konferencji

*Doskonałe miasto było rezultatem czasu i obawiam się,
że żaden urbanista nie uczyni go takim bez pomocy czasu.*

— Maciej Nowicki

Miasto jest wynalazkiem ludzkości, którego cechą szczególną jest trwałość oraz zdolność przeobrażeń pod wpływem odpowiednich uwarunkowań, potrzeb i możliwości cywilizacyjnych. Szczytuje się, że niektóre miejscowości lewantyńskie mogą stanowić obszary trwale zamieszkiwane od ponad 10.000 lat. W Europie, Azji, Afryce oraz Ameryce Południowej i Środkowej istnieją miasta, które przeżywały kreujące je cywilizacje i imperia i noszą ślady wielu kultur. Współczesna metropolia jest tworem złożonym, efektem oddziaływania wielu czynników, zarówno społecznych jak i naturalnych, przestrzenią noszącą ślady przeobrażeń, konfliktów i synkretyzmu kulturowego. Architektura i urbanistyka miasta nie jest zatem dziełem jednego człowieka ani nawet skoordynowanej pracy wielu jednostek, lecz – jak to ujął Maciej Nowicki – rezultatem czasu.

Metamorfozy stanowią charakterystyczny, choć często niezwykle subtelny ślad w architekturze miasta. Badanie tych przeobrażeń umożliwia odtworzenie znaków i treści oraz zrozumienie idei leżących u podstaw danych właściwości przestrzeni miejskiej, nadających jej formę. Obserwacja poszczególnych interferujących ze sobą procesów, odpowiedzialnych za kształtowanie miasta, umożliwia lepsze zrozumienie historii urbanizacji – w ujęciu ogólnym i w szczególnych przypadkach – oraz rozwoju metropolii mającego miejsce w czasie teraźniejszym.

Konferencja adresowana jest do architektów, urbanistów, antropologów, socjologów, historyków, geografów oraz wszystkich innych badaczy tematyki miasta i jego rozwoju. Referaty prezentowane były w trzech panelach tematycznych: IDEA, TREŚĆ i FORMA.

IDEA W obszarach zurbanizowanych realizowane są założenia przestrzenne wynikające z uwarunkowań cywilizacyjnych oraz kulturowych tendencji danej epoki. Miasto jest zatem polem współistnienia wielu idei i porządków urbanistycznych o zróżnicowanych podstawach światopoglądowych i celach. W jego strukturze można odczytać zorganizowane myśli projektantów, splecione ze sobą wskutek działania procesów o charakterze chaotycznym.

TREŚĆ Architektura to wdrożenie idei jedności, stopień treści i formy. Istotnym elementem miasta jest odczytywanie jego treści, szukanie tożsamości i odkodowywanie znaków pozostawianych przez kolejne pokolenia. Łatwość, z jaką w obrębie miasta umieszczać można „treść”, czyni z niej strefę wpływów determinującą wyraziste przeobrażenia przestrzeni.

FORMA Nie wszystkie cechy decydujące o wizualnym charakterze miasta stanowią realizację idei architektonicznej i urbanistycznej. Wiele form przestrzennych wynika bezpośrednio z uwarunkowań kulturowych oraz relacji człowieka ze środowiskiem naturalnym. Uzasadnionym jest zatem, by w planie i właściwościach tkanki urbanistycznej oraz architekturze budynków poszukiwać głęboko zakorzenionych znaczeń, stanowiących unikalny, lokalny rys miasta, jego najbardziej optymalną formę.

Marcin Krysiak, Małgorzata Łaskarzewska-Średzińska

Opisy artykułów

Kształtowanie się koncepcji Linearnego Systemu Ciągłego Oskara Hansena

mgr inż. arch. **Paulina Filas** paulina.filas@gmail.com

Paulina Filas jest architektem i historykiem sztuki, obecnie doktorantką na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej, pracuje zawodowo w pracowni architektonicznej „Kuryłowicz&Associates”. Współpracuje z Ośrodkiem Brama Grodzka – Teatr NN w Lublinie. Jej zainteresowania obejmują architekturę współczesną i malarstwo nowoczesne.

Oskar Hansen, korzystając z doświadczeń poprzedników i wyciągając wnioski z ich projektów, stworzył nowy przykład założenia linearnego. Program swój rozszerzył na obszar całego kraju, tworząc model idealny, a zarazem utopijny. Program ten został szczegółowo opracowany na przykładzie dwóch zrealizowanych osiedli – osiedla im. J. Słowackiego oraz na Przyczółku Grochowskiem. LSC był strukturą nową, programowo odmienną od układów centrycznych, ale w bardzo dużym stopniu opierał się na stworzonej przez Hansena idei Formy Otwartej. Realizacja tych dwóch osiedli ukazuje nam efekt działań i wpływ teorii na rzeczywistość i uczestniczących w niej mieszkańców.

Wielkoprzestrzenne założenia urbanistyczne w czasach urbanistyki społecznej – bariery i możliwości rozwoju

mgr inż. arch. **Artur Jerzy Filip** kontakt@arturjerzyfilip.com

Autor jest doktorantem na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej, gdzie pod okiem prof. Danuty Kłosek-Kozłowskiej przygotowuje rozprawę „Kapitał społeczny jako czynnik rozwoju liniowych założeń urbanistycznych. Partnerstwo Liniowe”. Praca ta przygotowana jest m.in. w oparciu o doświadczenia gromadzone podczas realizacji obywatelskiego projektu „Warszawska Droga Kultury na Skarpie”, który autor rozwija w ramach stypendiów przyznanych przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego (2011) oraz z m.st. Warszawa (2012, 2013).

W czasach tzw. urbanistyki społecznej, gdy zarówno inicjatywa, jak i akceptacja rozwiązań leżą w znaczącej mierze po stronie obywateli, spójność miejskiej przestrzeni jest ściśle uzależniona od jakości obywatelskiej współpracy. Jeżeli przestrzeń miast wytwarzana jest przez zbiorowości zatomiastowane, indywidualistyczne i płynne, to efekt w postaci miasta rozproszonego wydaje się być nieunikniony. Tymczasem podstawowym zadaniem, jakie wciąż stawiają przed sobą urbaniści, jest rozwijanie miasta spójnego. Przy czym elementami funkcjonalno-przestrzennej struktury miast, pozwalającymi kształtować ład przestrzenny w skali ogólnomiejscowej, są właśnie wielkoprzestrzenne założenia urbanistyczne, których powstanie i rozwój wiąże się zwykle z warunkami sprawowania władzy autorytarnej. Celem prezentowanego tekstu jest omówienie barier i możliwościach ich rozwoju w warunkach społeczeństwa obywatelskiego.

Plany regulacyjne obszaru Pragi na tle działalności urbanistycznej Królestwa Polskiego (1815–1915)

mgr inż. arch. **Liliana Grabiszewska** L.grabiszewska@gmail.com

Autorka w trakcie pisania artykułu była doktorantką na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej. Obecnie, w chwili publikacji tej książki, ma już stopień doktora.

Planowanie działalności urbanistycznej w latach 1815–1915 związane było z akcją sporządzania planów regulacyjnych miast zorganizowaną przez władze państwowe. Na przestrzeni stu lat

działalność ta miała różny zakres i charakter i polegając głównie na porządkowaniu miast, przebudowie sieci ulicznej, poszerzaniu prostowaniu przebiegu ulic, przekształcaniu głównych rynków w place publiczne, tworzeniu placów targowych na peryferiach. Do większych akcji urbanistycznych związanych z wykonywaniem planów regulacyjnych dla całego miasta należało zakładanie nowych dzielnic o odrębnym charakterze, takich jak kwartały rzemieślnicze lub rewiry dla ludności żydowskiej, a także przebudowy układu komunikacyjnego wynikające z wprowadzania do miast nowej komunikacji tranzytowej, drogowej, przede wszystkim w latach 40. oraz kolejowej od lat 50. XIX wieku. Ważnym tematem planów regulacyjnych było również określanie granic miasta, wyznaczanych okopami. Etapy zasad tworzenia planów na przestrzeni wieku, wpływ przepisów budowlanych i administracyjnych, wzorce i inspiracje planistyczne są widoczne w planowaniu i rozwoju struktury urbanistycznej warszawskiej Pragi.

Chełmno – szukanie tożsamości miasta

mgr **Paulina Sikorska** sikorska.paulina@gmail.com

Paulina Sikorska, absolwentka geografii na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi, Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, studiów podyplomowych z zakresu funduszy europejskich na Wydziale Prawa i Administracji UMK, urbanistyki i gospodarki przestrzennej na Wydziale Architektury Politechniki Gdańskiej oraz Rewitalizacji miast – organizacji i finansowania realizowanych przez Szkołę Główną Handlową i Uniwersytet Jagielloński. Doktorantka na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej. Członek Towarzystwa Urbanistów Polskich – od 2012 roku członek Zarządu Oddziału Warszawskiego, Stowarzyszenia Forum Rozwoju Warszawy oraz Komisji Dialogu Społecznego do Spraw Ochrony Dziedzictwa Kulturowego przy Biurze Stołecznego Konserwatora Zabytków, od lipca 2010 roku przewodnicząca tej Komisji.

Chełmno położone jest w centrum województwa kujawsko-pomorskiego, ok. 45 km na północ od Torunia. Miasto znane jest głównie ze stworzonego w 1233 roku prawa chełmińskiego, na podstawie którego ulokowano później kilkadziesiąt miast na Pomorzu, w Prusach, na Mazowszu oraz Warmii. Był to dokument, który regulował wszystkie sfery życia społeczno-gospodarczego i politycznego miasta. Dzieje Chełmna nie rozpoczynają się jednak z dniem wydania tego przywileju, a znacznie wcześniej. W średniowieczu miasto pełniło rolę stolicy państwa krzyżackiego. Dynamiczny rozwój Torunia zdystansował jednak Chełmno. W XVIII wieku miasto podupadło. Dziś liczy ok. 20 tys. mieszkańców i ulega depopulacji. Miasto posiada jeden z najciekawszych układów urbanistycznych, pięć gotyckich kościołów, renesansowy ratusz oraz ponad 2 km oryginalnych murów obronnych. Pomimo dokonywanych w ostatnich latach pozytywnych zmian, miasto jest dziś nadal mało znanym ośrodkiem turystycznym, które poszukując swojej tożsamości, promocję opiera na (dyskusyjnym) kulcie św. Walentego.

Współzależność między wierzeniami religijnymi a rozwojem architektury i urbanistyki miasta na przykładzie miasta Kordoba w Hiszpanii

mgr inż. arch. **Martyna Mokrzecka** martyna.mokrzecka@pwr.wroc.pl

Autorka jest doktorantką na Wydziale Architektury Politechniki Wrocławskiej oraz pracuje zawodowo jako architekt. Jej zainteresowania naukowe obejmują psychologię i socjologię architektury, nowoczesne rozwiązania architektoniczne i budowlane oraz architekturę ekologiczną.

Architektura wielu miast o starożytnych korzeniach zawdzięcza swą wyjątkowość i piękno procesowi wielowiekowych nawarstwień budynków o różnicowanych stylach i formie. W toku badań nad tym tematem stwierdzono, że duży wpływ na miasta starożytne i średniowieczne miały budynki o charakterze sakralnym – jako że tworzone je tak, aby spełniały funkcję dominant przestrzennych. W związku z tym, to głównie one tworzyły wizerunek ówczesnych miast. Ciekawym odzwierciedleniem tego

założenia jest hiszpańskie miasto Kordoba. Przez stulecia była to wielokulturowa struktura, w której koegzystowały trzy zupełnie odmienne religie: judaizm, chrześcijaństwo i islam. W artykule pokazano sposób, w jaki każda z nich odcisnęła swoje piętno na architekturze i urbanistyce Kordoby, tworząc niepowtarzalną mieszankę stylów i form.

Miasto Ukryte Italo Calvino

mgr inż. arch. **Małgorzata Łaskarzewska-Średzińska** realisci@wp.pl

Autorka jest doktorantką na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej. Píše rozprawę pod opieką naukową prof. nzw. dr hab. inż. arch. Krystyny Guranowskiej-Gruszeckiej. Prowadzi badania w obrębie Morza Śródziemnego dotyczące ukrytych warstw miast. Autorka zastanawia się, jakie czynniki wpływają na zmianę struktur urbanistycznych. Książka Italo Calvino „Niewidzialne miasto” jest inspiracją tytułu pracy doktorskiej: „Miasto Ukryte”.

„Jeśli mam włączyć widoczność do mojej listy wartości, które mają być zapisane, to tylko w celu ostrzeżenia o niebezpieczeństwie utraty podstawowej ludzkiej cechy: moc umieszczania wizji w centrum uwagi, że nasze oczy zamknięte [...] myślą w kategoriach obrazów” (tłum. autora) napisał w 1985 roku Italo Calvino w „Six Memos for The Next Millennium”. Ukrycie, niewidzialność determinowały przeszłość, teraz czas na pełną widzialność, tak można zinterpretować słowa twórcy „niewidzialnych i ukrytych miast”. Jest to widzialność przeciwstawiona anonimowości, obcości stereotypowej mieszkańców miejskiej dżungli. Widzialność to „tak” na przypadkowe zdarzenia i ich realizację w przestrzeni miast. Widzialność to również myślenie o biologicznym otoczeniu człowieka i jego miejscu w społeczeństwie, rozumienie jego delikatności oraz bezpowrotnej utraty walorów przyrodniczych, zamienianych na rozszerzające się granice miast.

Stadion, jako arena wydarzeń masowych w przestrzeni miejskiej. Metamorfozy stadionów europejskich

mgr inż. arch. **Maria Sipińska-Małaszyńska** maria.sipinska@sipinski.pl

Autorka jest doktorantką na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej, gdzie pisze rozprawę doktorską i prowadzi zajęcia ze studentami pod opieką naukową prof. nzw. dr hab. inż. arch. Ewy Kuryłowicz. Studia architektoniczne rozpoczęła na Politechnice Poznańskiej, następnie studiowała we Włoszech i w Holandii. Szlif w zawodzie architekta zdobyła w renomowanych biurach projektowych: Richard Meier and Partners w Nowym Jorku i w Polsce, w Pracowni Architektonicznej E. i St. Sipińskich oraz w biurze JEMS Architekci. Zachwyt nad architekturą stadionową zrodził się w autorce podczas dwuletniej pracy na budowie Stadionu Narodowego w Warszawie. Wtedy właśnie rozpoczęła badania do rozprawy doktorskiej, pod okiem św.p. prof. Stefana Kuryłowicza, współautora projektu Stadionu Miejskiego w Białymstoku.

Stadiony to architektoniczny symbol, ze względu na swoją skalę, oraz rolę, jaką od zawsze pełniły w wizerunku przestrzennym, środowiskowym i politycznym miast. W architekturze stadionu, funkcja dyktuje formę. Jednak mimo niezmiennych, mierzalnych parametrów, dotyczących funkcji boisk, widowni ich architektura nie jest zunifikowana. Bezprecedensowa sytuacja przyznania Polsce i Ukrainie organizacji Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012 była impulsem do wielu inwestycji sportowych. W obliczu równoległej realizacji, tak incydentalnych w skali założenia, inwestycji-stadionów piłkarskich, autorka poddaje analizie ciąg historycznych metamorfóz w strukturze funkcjonalno-użytkowej tych obiektów, poprzedzających ich dzisiejszą formę. Celem artykułu jest syntetyczna prezentacja przemian w architekturze stadionów, jak również ich roli i funkcji w środowisku społeczno-kulturalnym i politycznym miasta i państwa.

Metamorfozy przestrzeni biurowych. Idee organizacji pracy i ich konsekwencje

mgr inż. arch. **Ferdynand Górski** home@fgda.pl

Autor jest absolwentem Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej oraz Szkoły Głównej Handlowej. Obecnie stara się połączyć zainteresowania z dziedzin architektury, zarządzania, ekonomii i informatyki w pracy naukowej na podjętych studiach doktoranckich na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej. Jedną z jego pasji jest też składanie książek, czego owocem jest niniejsza publikacja.

Wnętrza budynków biurowych przez ostatnie stulecie podlegały znaczącym przemianom. Ich metamorfoza pokazuje, jak ściśle kształtowanie przestrzeni pracy biurowej wynika z przyjętych założeń ideowych, a w szczególności koncepcji mających na celu zapewnienie wysokiej efektywności pracy i optymalnej struktury organizacyjnej. Artykuł pokazuje wybrane idee organizacyjne z XX wieku i ich wpływ na aranżacje biur, ale także zwraca uwagę na nowe tendencje światowe, które dopiero zaczęły pojawiać się w Polsce niedawno, ale mają fundamentalne znaczenie dla procesu dalszej metamorfozy budynków biurowych.

Rewitalizacja ulicy Piotrkowskiej w Łodzi

mgr inż. arch. **Anna Jeziorska** anna.jazzia@gmail.com

Autorka jest doktorantką na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej.

Obszary śródmiejskie miast i ich historycznie handlowe ulice podlegają procesom zmian funkcjonalno-prze-strzennych spowodowanych przemianami gospodarczymi, społecznymi i kulturowymi. Od lat 60. XX wieku w Europie obserwowano postępujący proces degradacji śródmieść miejskich. Zjawisko to również obecne jest w polskiej rzeczywistości i, tak jak w Europie, w celu ożywienia gospodarczego i społecznego konieczne stało się przeprowadzenie rewitalizacji przestrzeni obszarów śródmiejskich. Idea zmian w strefie wielkomiejskiej w Łodzi stymuluje całościowe działania rewitalizacyjne w XIX-wiecznym obszarze miasta, poprzez powiązanie obecnie realizowanych inwestycji Nowego Centrum Łodzi z obszarem historycznym ulicy Piotrkowskiej, jako głównej przestrzeni publicznej miasta. Podjęty program działań ma na celu odwrócenie niekorzystnych tendencji pustynnienia śródmieścia wywołanych szkodliwym procesem suburbanizacji.

Reaktor 42_a – Przestrzeń Kolidzji

mgr **Anna Kalwajtys** anna.kalwajtys7@googlemail.com

Autorka jest doktorantką Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku. Jej twórczość nakierowana jest przede wszystkim na sztukę efemeryczną. Ponadto zajmuje się performance, video-performance, jak również tworzy w obszarze obiektu-instalacji. Jednocześnie pracuje nad projektami interdyscyplinarnymi oraz kuratorskimi w obrębie zjawisk performatywnych.

mgr **Magdalena Mellin** magdalenamellin@gmail.com

Autorka jest doktorantką Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku. Choć wywodzi się z tradycji malarskiej, aktualnie obszarem jej badań jest performatywny charakter relacji między widzem a pamięcią, kiedy obiekt jako taki jest nieobecny. Obraz to płynny fenomen w przestrzeni pamięci i wyobraźni. W swojej praktyce artystycznej kwestionuje również autorytet artysty jako wyłącznego twórcy i szuka efektywnych sposobów jego współdzielenia.

mgr inż. arch. **Tomasz Skrobun** tom.b.s@t-33.pl

Autor jest doktorantem Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej. Jest architektem związanym z Gdańskiem poprzez proces edukacyjny oraz pracę zawodową. Wraz z Wojciechem Zaborniakiem

stworzył pracownię T-33Architeki. W ramach zawodowego projektu zrealizował wiele obiektów architektonicznych, z których kilka wyróżnia się ascetyczną formą i ekstremalnie czystym programem. Optyka jego działalności aktualnie skupia się wokół poszukiwania rozwiązań architektonicznych akcentujących tożsamość miejsca, budowania szerokokątnych relacji kontekstów z użytkownikiem/obserwatorem/aktorem oraz sensualnych koneksji z architekturą.

Projekt jest eksperymentem budowanym na styku trzech dziedzin: architektury, sztuk wizualnych i sztuk performatywnych. Powstał jako wynik działań podjętych w Pracowni Projektowania Wnętrz Miejskich na gdańskiej ASP, gdzie obszarem badawczym stały się tereny historycznej Stoczni Gdańskiej oraz szukanie dla nich alternatywny urbanistycznej i architektonicznej. Artykuł skupia się na konkretnym wnętrzu miejskim: XIX-wiecznej hali 42_a oraz zlokalizowanej w najbliższym jej sąsiedztwie hali późniejszej, terenach nabrzeża i basenach stoczniowych. Projektowane przez nas wnętrza miejskie pozbawia budynek hali jednoznacznej funkcji. Gospodarując odpowiednio przestrzeni, tektoniką terenu, materiałami i programując komunikację, rozpoczynamy eksperyment, w którym przestrzeń wymusza obecność. Ta transformacja, wynikająca z głębokiego zrozumienia prototypu, wychodzi poza język architektury, koncentrując uwagę na doświadczeniu i odczuwaniu tego, co definiuje istotę tożsamości miejsca.

Znaczenie przestrzeni publicznej w tworzeniu wizerunku i tożsamości miasta

mgr inż. arch. **Kassim Dagher** kassim@poczta.onet.pl

Autor urodził się w 1961 roku w Bagdadzie, w Iraku. Od 1981 roku mieszka w Polsce, gdzie ukończył w 1987 roku studia na Wydziale Architektury Politechniki w Białymstoku i w 1995 roku studia podyplomowe w zakresie gospodarki przestrzennej. W 1996 roku zdobył uprawnienia urbanistyczne w zakresie gospodarki przestrzennej i urbanistyki i w 2002 roku członkostwo w Okręgowej Izbie Urbanistów w Warszawie. W latach 1987–1991 pracował w Ministerstwie Budownictwa Mieszkaniego i Odbudowy w Iraku, od 1991 roku do dziś w Polsce, w samorządowych instytucjach architektury i planowania przestrzennego miasta Suwałki. Od 1996 do 2009 roku prowadził własną pracownię architektoniczno-urbanistyczną z bogatym dorobkiem w zakresie planowania przestrzennego i urbanistyki. Obecnie jest doktorantem na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej.

Tożsamość miasta to zespół cech wyróżniających je wśród innych. Do ważnych elementów tożsamości miasta należy przestrzeń publiczna. Sposób zagospodarowania przestrzeni publicznej wpływa na pozytywny lub negatywny wizerunek i odbiór miasta przez mieszkańców jak i przybywających z zewnątrz. Przestrzeń kształtuje estetykę miasta, może wyeksponować lokalne wartości kulturowe i przyrodnicze, a także przysłonić mniej atrakcyjne elementy krajobrazu miejskiego. Przestrzeń publiczna bardzo silnie oddziałuje na człowieka. Estetyczna i odpowiednio zagospodarowana przestrzeń wpływa pozytywnie na jakość życia korzystających z niej ludzi. Ważne jest zatem tworzenie takich przestrzeni publicznych, które będą miały pozytywny i stymulujący wpływ na społeczeństwo. Kształtowanie przestrzeni publicznej wymaga zintegrowania polityki miejskiej z polityką rozwoju UE, kraju i województwa oraz współpracy wszystkich użytkowników.

Dynamika rewitalizacji przestrzeni publicznej w miastach europejskich. Wybrane przykłady

mgr inż. arch. **Aneta Jarota** anetajarota@interia.eu

Autorka jest doktorantką na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej i pracuje zawodowo w pracowni architektonicznej. Jej zainteresowania obejmują współczesne tendencje w architekturze oraz zagadnienia związane z formą urbanistyczną dużych miast.

W procesie kształtowania miast niezmiennie ważne jest tworzenie dobrej jakości przestrzeni publicznej. Wzmacnia ona strukturę miasta i podkreśla jego wyjątkowe cechy, tworząc unikatowe poczucie miejsca. Dobrze eksploatowana, jest doceniana i służy nie tylko budowaniu tożsamości miasta, przynosi ekonomiczne i społeczne korzyści oraz pomaga utrzymać integralność. W znacznej mierze zależy to od oceny przestrzeni przez społeczność i sposobu, w jaki ludzie wzajemnie oddziałują z danym miejscem w codziennym życiu. Ważnym czynnikiem regeneracji zaniedbanych obszarów publicznych w wielu miastach stała się ich rewitalizacja. Ma ona na celu przywrócenie znaczenia i poprawę jakości przestrzeni publicznej. Na całym świecie, historyczne miasta stają w obliczu perspektywy nagłych i daleko idących zmian, dostosowując się między innymi do ilości kulturowych. Celem pracy jest przedstawienie transformacji wybranych przestrzeni publicznych oraz określenie, jakie znaczenie i funkcję oferują one dzisiaj na przykładzie ulic Strøget i Købmagergade w Kopenhadze, przestrzeni na lewym brzegu rzeki Garonne w Bordeaux i placów Grote Markt i Veemarkt w Mechelen.

Ulica śródmiejska jako nośnik treści miasta

mgr inż. arch. **Paweł Wojdyłak** pwojdylak@gmail.com

Autor jest doktorantem na Wydziale Architektury Politechniki Krakowskiej.

Artykuł jest próbą refleksji nad kondycją ulicy śródmiejskiej w strukturze funkcjonalno-przestrzennej współczesnego miasta z perspektywy teoretycznej oraz badawczej. Istnieją takie ulice, które są nośnikiem treści miasta – zachodzące w ich obrębie metamorfozy przestrzeni są pretekstem do krytycznej analizy oraz przeglądu teorii urbanistyki w tym kontekście. Punktem wyjścia do rozważań na temat ulicy jako nośnika treści miasta jest traktat urbanistyczny „Architektura miasta” (Aldo Rossi, 1966) oraz teoria syntaksy przestrzennej (Ben Hillier, 1984). Rozważania są pretekstem do wyznaczenia metody badawczej dla wybranych ulic śródmiejskich Wrocławia i Krakowa.

Wymazywanie pamięci – powojenne metamorfozy łódzkich Bałut

dr inż. arch. **Błażej Ciarkowski** b.ciarkowski@gmail.com

Autor jest doktorem nauk technicznych w specjalności architektura i urbanistyka pracującym na stanowisku adiunkta w Katedrze Historii Sztuki na Uniwersytecie Łódzkim. Jest absolwentem architektury na Politechnice Łódzkiej i historii sztuki na Uniwersytecie Łódzkim. Doktorat dotyczący twórczości powojennego łódzkiego architekta, Bolesława Kardaszewskiego, obronił z wyróżnieniem na Politechnice Łódzkiej w 2012 roku. Zainteresowania badawcze koncentruje na powojennej architekturze polskiej, związkach architektury i polityki, konserwacji zabytków i ochronie dziedzictwa ruchu modernistycznego.

Łódzka dzielnica Bałuty została w 1940 roku przekształcona przez niemieckich okupantów w „żydowską dzielnicę zamieszkania” – Litzmannstadt Getto, które ostatecznie zlikwidowano w roku 1944. Po wyzwoleniu tereny te i związana z nimi tragiczna historia zostały świadomie skazane na zapomnienie. W 1949 roku rozpoczęto na obszarze dawnego getta budowę nowej, socrealistycznej dzielnicy. Zarówno sama idea, jak i pewne rozwiązania przestrzenne stanowiły kontynuację (nieświadomą) zamierzeń nazistów. Rozpoczął się proces konsekwentnego wymazywania pamięci miejsca naznaczonego tragedią. Jednocześnie liczne pozostałości zabudowań dawnego getta rozbijały spójną przestrzeń nowego układu, wprowadzały element niepokoju, tworzyły przestrzeń obcą, wyrwaną z kontekstu. Proces konsekwentnego wymazywania pamięci miejsca doprowadził do tego, iż dopiero obecnie prawdziwa, chociaż bolesna, tożsamość miejsca jest odbudowywana.

Sztuka publiczna jako narzędzie wspomagające przemiany środowiska osiedli mieszkaniowych – konfrontacja z doświadczeniami z lat 60. i 70. XX wieku

mgr inż. arch. **Monika Wróbel** wrobel.monika@onet.pl

Autorka jest doktorantką na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej oraz pracuje zawodowo w warszawskiej pracowni architektonicznej KAPS-Architektki. Jej obszar badań skupia się wokół zagadnień związanych z wpływem sztuki publicznej na rozwój i funkcjonowanie przestrzeni publicznych. Od 2010 roku pełni funkcję koordynatora ds. architektury społecznego projektu Skwer Sportów Miejskich.

Użyteczność przypisana w definicji sztuce publicznej sprawia, że staje się ona narzędziem, po które coraz chętniej sięgają organizacje pozarządowe, władze miejskie lub inni zainteresowani naprawą przestrzeni miejskiej. Najwięcej interwencji artystycznych ma miejsce w rejonach śródmiejskich, jednak postulat odnowy środowiska mieszkaniowego sprawił, że sztuka współczesna zaczyna wkraczać na polskie osiedla. Nie zdarza się to po raz pierwszy. Lata 60. i 70. XX wieku to czas licznych inicjatyw integracji sztuk plastycznych w środowisku urbanistycznym. Odbывая się w kolejnych polskich miastach festiwale form przestrzennych zaowocowały zarówno licznymi obiektami sztuki w przestrzeni miejskiej, jak i intensywną debatą. Szczególnie cenne w tym kontekście wydają się komentarze po Lubelskich Spotkaniach Plastycznych 1976, gdzie głos zabrali architekci (m.in. prof. Oskar Hansen), twórcy projektów osiedli Lubelskiej Spółdzielni Mieszkaniowej, które poddane zostały artystycznej ingerencji. Odwołanie się do tego dziedzictwa może stanowić punkt odniesienia dla rozważań na temat możliwych współczesnych strategii wprowadzania sztuki w przestrzeń miejską.

Interakcja, integracja, inspiracja – zabawa inaczej

dr inż. arch. kraj. **Kinga Zinowiec-Cieplik** kzc@kzc.waw.pl

Autorka jest architektem krajobrazu, absolwentką SGGW oraz École Nationale Supérieure de Paysage w Wersalu. W latach 1998–2011 związana z Wydziałem Ogrodnictwa i Architektury Krajobrazu SGGW w Warszawie (doktorat 2003 r.), od 2012 roku pracuje na Wydziale Architektury PW. W pracy badawczej skupia się na przestrzeniach publicznych, w tym także miejscach rekreacji i szeroko rozumianej zabawy.

Dyskusje dotyczące rekreacji i zabawy skupiają się głównie na rozwiązaniach typowych placów. Podejmowane problemy to przede wszystkim zasady ich bezpieczeństwa. W znormalizowanej przestrzeni umykają kwestie różnorodności mieszkańców i ich potrzeb. Mamy w mieście, obciążone licznymi zakazami, wygrozione place, boiska. Różnorodność jest możliwa do osiągnięcia poprzez przestrzenne zindywidualizowanie dające propozycje wyboru aktywności, sprzyjające integracji społecznej. Miejsce zabawy powinno ułatwiać sensoryczne doświadczenie i poznawanie otoczenia w drodze licznych interakcji. Ciekawe i niebanalne środowisko rekreacji pozostawia ślad w pamięci, staje się źródłem motywacji i inspiracji dalszych działań.

Elementy archetypiczne domu

mgr inż. arch. **Katarzyna Kosk** katarzynakosk@gmail.com

Autorka jest doktorantką na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej, jednocześnie pracuje zawodowo w norweskiej pracowni architektonicznej, gdzie zajmuje się projektowaniem domów jednorodzinnych. Liczne podróże oraz doświadczenia zawodowe związane z projektowaniem domów dla osób pochodzących z różnych regionów i kultur skierowały jej zainteresowania na tematykę kulturotwórczej roli architektury domów jednorodzinnych oraz związanych z nią pojęć, takich jak: archetyp domu, zamieszkiwanie.

W artykule przedstawiono i porównano domy, jakie wykształciły się w tradycji ludowej dwóch różnych regionów i kultur. Przeanalizowano pojęcie archetypu w architekturze domu występującego na Podlasiu

oraz na hiszpańskiej wyspie Gran Canaria. Analizę przeprowadzono na zasadzie porównania poszczególnych elementów domu, stosując do nich te same kryteria, takie jak: uwarunkowania przyrodnicze, kulturowe, gospodarcze i psychologiczne. Subiektywizm wyboru miejsc pochodzenia analizowanych domów oraz ich porównanie i ocena stanowią zamierzoną metodę pracy. Poddane analizie miejsca: Podlasie i Gran Canaria są bardzo dobrze znane autorce. Decyzja o wyborze akurat tych dwóch regionów została podjęta także ze względu na wiele przeciwieństw, dotyczących warunków klimatycznych, mentalności ludzi, czy też ukształtowania terenu. Wyprowadzono wnioski ukazujące, że archetyp domu nie ma jednej formy – ma cechy lokalne. Udowodniono, że występują także archetypy uniwersalne, wspólne dla obu kultur, które na tle tak wielu różnic stały się jeszcze bardziej wyraziste.

Przesunięcie materiałów

mgr inż. arch. **Paulina Lis** mail@paulinalis.pl

Autorka jest absolwentką Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej. Studiowała również wzornictwo przemysłowe i komunikację wizualną na Politecnico di Milano i warszawskiej ASP. Współpracowała z biurami projektowymi w Warszawie, Paryżu i Mediolanie, a jej prace były eksponowane na wystawach i nagradzane. Paulina Lis jest doktorantką na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej i pisze rozprawę nt. tożsamości materiałowej we współczesnym wzornictwie i architekturze.

W artykule omówiono proces metamorfozy w mieście zachodzący na poziomie materiału tworzącego miejską tkanę. Obecnie, po raz pierwszy od czasów rewolucji przemysłowej XIX wieku drewno powraca w obszar miasta. Historia zatoczyła koło. Zaobserwowany proces został nazwany w tym artykule jako rodzaj „przesunięcia materiałowego”, polegającego na powrocie typowo wiejskiego materiału, jakim jest drewno, w obszar miejski. Proces ten w ciągu ostatniego dziesięciolecia uległ wielkiemu przyspieszeniu. W centrach miast na całym świecie powstają wielokondygnacyjne budynki mieszkalne i biurowe o masywnej konstrukcji drewnianej. Wyzwania i przekraczanie granic stymulują ciągły rozwój technologii. Wizerunek drewna jako materiału budowlanego zmienił się diametralnie – zyskało uznanie jako materiał nowoczesny, wszechstronny oraz przyjazny środowisku. Wybrane realizacje stanowią ciekawe propozycje architektów i konstruktorów poszukujących odpowiednich form dla drewna w mieście XXI wieku.

Projektowanie przeobrażeń. Wtórne użycie materiałów. Forma architektoniczna w kontekście cyklu życia materiału

mgr inż. arch. **Urszula Koźmińska** ukozminska@gmail.com

Autorka jest doktorantką na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej. Pracowała w pracowniach architektonicznych w Warszawie i Amsterdamie. Jej badania naukowe dotyczą architektury środowiskowej oraz wtórnego wykorzystania materiałów.

Artykuł dotyczy przeobrażeń architektoniczno-urbanistycznych na poziomie formy obiektu, a dokładnie na płaszczyźnie stosowanych materiałów, ich cyklu życia oraz wtórnego użycia. W dobie zmieniających zapotrzebowań, tymczasowych, efemerycznych rozwiązań, szybkości i mobilności życia zasadne jest kształtowanie formy w kontekście cyklu życia obiektu/produktu/materiału. Teoria projektowania przyszłych przeobrażeń nie jest nowa, czego przykładem mogą być koncepcje członków japońskiego Metabolizmu, Buckminster Fuller'a czy kolektywu Archigram. Jednak współcześnie myśli te znajdują nowy wymiar, próbując zagospodarować lub wyeliminować nieustannie wzrastającą ilość odpadów, czego przykładem mogą być koncepcje wtórnego użycia, recyklingu, superużycia, upcyclingu czy teoria cradle-to-cradle. W oparciu o realizacje m.in.: Superuse Studios, Hybrid Architects, LOT-EK, RO&AD Architects, Basurama, Reciclarq, C2C ExpoLab.

Nowa infrastruktura techniczna miasta w kontekście zmian paradygmatu na rynku energii

mgr inż. **Anna Oniszk-Popławska** aniaonyx@o2.pl

Autorka jest doktorantką na Wydziale Architektury PW, pracuje zawodowo w Instytucie Energetyki Odnawialnej. Jej zainteresowania obejmują zagadnienia związane z penetracją rynkową odnawialnych źródeł energii (OZE), w tym w szczególności integrację polityki energetycznej i przestrzennej na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym; głównym obszarem specjalizacji jest bioenergia. Uzyskała tytuł magistra inż. na wydziale Inżynierii Środowiska PW oraz MSc na CEU w Budapeszcie (Stypendium Fundacji Batorego). Autorka zajmuje się zagadnieniami związanymi z OZE od 14 lat. Uczestniczyła w kilkunastu projektach międzynarodowych m.in. 5, 6 Programu Ramowego UE, Inteligent Energy Europe oraz Norway Grants.

Postępujący proces urbanizacji przekłada się na znaczny wzrost zapotrzebowania na energię w miastach, co zwiększa negatywne oddziaływanie czynników antropogenicznych na środowisko i klimat. Powyższe czynniki obniżają jakość życia mieszkańców i zmniejszają atrakcyjność inwestycyjną miast. Niektóre metropolie dostrzegły zagrożenia związane z postępującą urbanizacją i prowadzą politykę nakierowaną na zrównoważony rozwój. Niniejszy artykuł przedstawia infrastrukturę techniczną, którą miasta mogą wykorzystać przy opracowywaniu założeń modelu zrównoważonego metabolizmu energetycznego. Artykuł porusza również zagadnienia związane z autarkią energetyczną wykazując, że miasto wymaga współpracy z otaczającymi je otwartymi terenami, gdzie produkowana będzie zielona energia zaspokajająca jego rosnące zapotrzebowanie. Powyższe przełoży się również na potrzebę większego zaangażowania społeczeństwa w produkcję energii w systemach rozproszonych, opartych na odnawialnych źródłach energii (tzw. rozwiązaniach prosumenckich). Artykuł wskazuje jakie innowacyjne technologie energetyczne mają szansę na bezkolizyjną integrację z tkanką miasta, a jakie wymagać będą doprecyzowania procedur lokalizacyjnych ze względu na potencjalne konflikty. Przedstawione są również pozytywne przykłady modelowych rozwiązań oraz dylematy projektowania architektonicznego i urbanistycznego w wybranych miastach.

Budynki zeroenergetyczne – możliwości i technologie związane z wytwarzaniem energii na potrzeby budynku w warunkach miejskich

mgr inż. arch. **Michał Pierzchalski** m.pierzchalski@arch.pw.edu.pl

Autor jest doktorantem na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej. W ramach studiów doktorskich prowadzi badania związane z budownictwem mieszkalnym jednorodzinny zeroenergetycznym. Współtwórca oraz redaktor naczelny portalu Architektura.info od roku 2002. Prowadzi biuro projektowe od roku 2005 – w ramach działalności zaprojektowanych i zrealizowanych zostało kilkanaście budynków energooszczędnych i pasywnych. Członek Mazowieckiej Okręgowej Izby Architektów oraz Polskiego Stowarzyszenie Budownictwa Ekologicznego (PLGBC).

mgr inż. **Łukasz Rosłaniec** lukasz.roslaniec@ien.pw.edu.pl

Autor jest asystentem w Instytucie Elektroenergetyki na Wydziale Elektrycznym Politechniki Warszawskiej. W swojej pracy badawczej koncentruje się na wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii w energetyce rozproszonej, a także ich integracją z siecią elektryczną. W obszarze zainteresowań autora znajduje się także konstruowanie przekształtników energoelektronicznych przekształcających parametry energii elektrycznej produkowanej w źródłach niekonwencjonalnych. Autor w swojej karierze naukowej odbywał staże w renomowanych jednostkach naukowych RWTH Aachen oraz Massachusetts Institute of Technology.

dr inż. **Mariusz Kłós** maklos@ien.pw.edu.pl

Autor jest adiunktem w Instytucie Elektroenergetyki na Wydziale Elektrycznym Politechniki Warszawskiej. Obszar jego badań dotyczy wykorzystania alternatywnych i odnawialnych źródeł energii oraz zasobników energii

w sektorze elektroenergetycznym (energoelektroniczne sprężę systemowe, układy hybrydowe, mikro sieci). Brał udział w wielu projektach naukowo-badawczych finansowanych przez MNiSW z obszaru elektroenergetyki. Posiada doświadczenie wynikające z realizacji szeregu prac zleconych wykonywanych dla przedsiębiorstw krajowego i międzynarodowego sektora elektroenergetycznego. Jest autorem ponad 60 artykułów opublikowanych w krajowych i zagranicznych czasopismach branżowych oraz materiałach konferencyjnych. Odbił 5-miesięczny staż naukowy w Research Laboratory of Electronics, Massachusetts Institute of Technology.

W artykule zostały omówione problemy związane z użytkowaniem budynków zeroenergetycznych w przestrzeni miejskiej. Wskazano, jakie akty prawne regulują i jednocześnie narzucają potrzebę rozwoju budownictwa mieszkaniowego niskoemisyjnego. Omówiono możliwe do zastosowania odnawialne źródła energii (OZE), ich właściwości, wpływ użycia tych źródeł na funkcjonowanie obiektu, a także wpływ tego typu urządzeń na konstrukcję i wygląd budynków. Ponadto artykuł zawiera przegląd nowoczesnych technologii, które mogą w przyszłości posłużyć do generacji i magazynowania energii.

Kreacja architektury i krajobrazu w oparciu o wodę w dobie zmian klimatu

mgr inż. arch. **Eliza Maciejewska** elimiel@gmail.com

Autorka jest doktorantką na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej.

Miasta jako struktury dynamiczne, zmienne w czasie i pod wpływem szeregu czynników, modelowane są przez aktualne potrzeby i ograniczenia. Obserwowane w ostatnich dekadach zmiany klimatu, które skutkują gwałtownymi zjawiskami przyrodniczymi np. licznymi powodziąmi, podtopieniami, są dla architektów wyzwaniem. Zmianie ulega podejście do projektowania na terenach zagrożonych zalaniem. W wielu krajach opracowywane są strategie projektowe dostosowujące architekturę oraz architekturę krajobrazu do trudnych warunków powodziowych. W omawianych zagadnieniach to właśnie woda: powodziowa, opadowa, indukuje zmiany w podejściu do kształtowania krajobrazu, a także formy i logiki budynków.

Lokalizacja dworca kolejowego w mieście

mgr. inż. arch. **Katarzyna Foljanty** kasia.k.kot@gmail.com

Autorka jest doktorantką na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej. Jej zainteresowania obejmują tereny przemysłowe, transport kolejowy i intermodalny.

Administracje miast europejskich jeszcze nie do końca zauważyły ogromny potencjał opuszczonych terenów pokolejowych. Bardzo często te miejsca, znajdujące się w samym sercu miasta, są sprzedawane prywatnym inwestorom, którzy chcą osiągnąć maksymalne zyski z powierzchni biurowych, osiedli mieszkaniowych i centrów handlowych. Po upadku muru berlińskiego Senat Berlina był bardzo skuteczny w przekształcaniu wielu byłych terenów kolejowych lub kompleksów budynków w przestrzenie publiczne. Sukces tych przekształceń nastąpił przede wszystkim dzięki uczestnictwu mieszkańców w procesie planowania. Sztandarowym przykładem tego podejścia jest otwarty w 2011 roku Park am Gleisdreieck. W tej publikacji została przedstawiona rola dworca kolejowego w planowaniu miast od 1830 roku do czasów dzisiejszych ze szczególnym uwzględnieniem Berlina i zachodzącego w nim procesu przekształcania terenów pokolejowych.

Transformacje przestrzeni dworców kolejowych i ich otoczenia

mgr inż. arch. **Agata Pięt** agata.piet@pwr.wroc.pl

Autorka jest doktorantką na Wydziale Architektury Politechniki Wrocławskiej w Katedrze Architektury Użyteczności Publicznej i Podstaw Projektowania. Promotorem rozprawy doktorskiej jest prof. zw. dr hab. inż. arch. Elżbieta Trocka-Leszczyńska. Autorka ukończyła studia na Wydziale Architektury Politechniki Wrocławskiej.

Powstanie kolei w I połowie XIX wieku miało duże znaczenie dla rozwoju przemysłu, techniki, architektury i urbanistyki. Kolej i dworce wzbudzały duże zainteresowanie ludzi i na zawsze zmieniły wygląd miast. Dworce to obiekty o reprezentacyjnej formie, które pełnią ważną rolę w strukturze miasta i stanowią o jego tożsamości. Obecnie na dworcach kolejowych i w ich najbliższym otoczeniu pojawiają się nowe funkcje komunikacyjne i usługowe, przyczyniając się do transformacji oraz rewitalizacji terenów przydworcowych. Zmianom poddawane są/ulegają również tereny, na których znajdują się nieczynne dworce oraz stare torowiska. W budynkach dawnych dworców pojawiają się nowe funkcje, a nieużytkowane tory kolejowe są zagospodarowywane na przestrzenie publiczne i rekreacyjne. Omówione zostaną przykłady transformacji przestrzeni dworców kolejowych i ich otoczenia. Szczególna uwaga zostanie zwrócona na nowe sposoby zagospodarowywania opuszczonych torów kolejowych na przestrzenie publiczne i parkowe.

Metamorfozy węzłów struktury przestrzennej Turynu

dr inż. arch. **Daniel Ogrodnik** dogrodnik@pk.edu.pl

Autor jest adiunktem na Politechnice Krakowskiej w Katedrze Budowy Miast oraz czynnym zawodowo architektem. Jego zainteresowania naukowe obejmują problematykę planowania i projektowania centrów i śródmieść miast europejskich.

Metropolie dążą do policentryzacji struktury przestrzennej. Krystalizują się tam konfiguracje przestrzeni i zabudowy o szczególnym potencjale centrowym, nazywane węzłami. Będąc nośnikami ważnych cech tożsamości urbanistycznej miast, węzły te są przedmiotem ciągłej metamorfozy: przechodzą fazy rozwoju i degradacji. Zwłaszcza w tych obszarach dochodzi do konfrontacji wielu czynników i podmiotów generujących efekty strukturalne, których jakość i trwałość z reguły definiują dalszy rozwój miasta. W artykule przedstawiono studium współczesnych przeobrażeń urbanistycznych Turynu w kontekście historycznego rozwoju jego struktury przestrzennej. Omówione przykłady charakteryzuje zachowanie ciągłości idei urbanistycznej w budowaniu założeń kompozycyjnych i programowych planowanej przebudowy newralgicznych fragmentów. W podsumowaniu zawarto uwagi dotyczące prezentowanych tendencji policentrycznego rozwoju miasta.

Metamorfozy zabytkowej przestrzeni miejskiej w aspekcie ekonomicznym

dr inż. **Marcin Jonak** marcinjonak@wp.pl

Autor jest adiunktem na Wydziale Architektury Politechniki Krakowskiej w Zakładzie Geometrii Wykreślnej, Rysunku Technicznego i Grafiki Inżynierskiej.

dr inż. arch. **Andrzej Zdziarski** azdziarski@interia.pl

Autor jest adiunktem na Wydziale Architektury Politechniki Krakowskiej w Zakładzie Geometrii Wykreślnej, Rysunku Technicznego i Grafiki Inżynierskiej. Jego zainteresowania obejmują geometryczne zapisy przekształceń anamorficznych.

W gospodarce rynkowej przestrzeń urbanistyczną należy traktować również jako kategorię ekonomiczną, a jej walory ekonomiczne ujawniają się na rynku nieruchomości. W staromiejskich zespołach funkcjonują obiekty zabytkowe tworzące swoistą subprzestrzeń urbanistyczną, w której walory kulturowe muszą konkurować z walorami ekonomicznymi. Postęp cywilizacyjny prowadzi do nieustannego procesu przeobrażania obszarów miejskich, przy czym w literaturze specjalistycznej podkreśla się konieczność zachowania zasady zrównoważonego rozwoju, ładu przestrzennego i innowacyjności z uwzględnieniem synergii wielu istotnych czynników, w tym właśnie kulturowego i ekonomicznego. Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie w zarysie strategii inwestorów działających na rynku nieruchomości zabytkowych, którzy realizują w sensie technicznym procesy kształtowania i przeobrażania przestrzeni miejskiej zainicjowane w kreatywnej działalności architektów, urbanistów, planistów i służb konserwatorskich.

Summary and abstracts

The perfect city was a result of time and I fear that no planner can make it as such without the help of time.

— Maciej Nowicki (loose translation)

Cities are an invention of humanity characterized by durability and capability to undergo transformations influenced by predispositions, needs, and society's potential. It is estimated that some Levant places could have been permanently inhabited for over 10,000 years. There are cities in Europe, Asia, Africa and South America that have outlived their founding civilizations and bear marks of multiple cultures. The contemporary metropolis is a complex being, a result of various types of influence, both social and natural, a space displaying marks of transformations, conflicts and cultural syncretism. Thus, the architecture of a city cannot be a work of one man or even a coordinated effort of many individuals, but—as Maciej Nowicki put it—it is a result of time.

Metamorphoses are distinct, albeit often subtle, imprints left on the architecture of a city. Examining them enables the reconstruction of signs, content, and the apprehension of ideas fundamental in creating the characteristics of a particular urban space and its form. The analysis of the interfering processes responsible for city shaping can provide better understanding of town planning history—in general and in specific cases—and of the ongoing development of metropolises.

The “Metamorphoses of Space” conference was addressed to architects, town planners, anthropologists, sociologists, historians, geographers and other researchers of towns and their development. Papers have been presented in three subject areas—the IDEA, CONTENT and FORM panels.

IDEA Urban areas are a place where spatial concepts, based on societal predispositions and cultural tendencies of a given era, are being realized. Therefore, a city is a field where various ideas and planning orders coexist. Its structure reveals organized thoughts of designers, intertwined by processes of a chaotic nature.

CONTENT Architecture is an implementation of the idea of unity, a melt of content and form. Reading the content, searching for identity and decoding the signs left by successive generations is an important part of experiencing a city. The ease with which new content can be created and placed makes it an area of influence that determines distinct transformations of space.

FORM Not all properties responsible for the visual character of a city are an instantiation of an architectural idea. Many spatial forms are a direct consequence of cultural factors and of the relation between people and the natural environment. It is therefore reasonable to look for deeply rooted meanings, unique local characteristics and optimal form in the architecture of specific buildings and in the urban tissue itself.

Marcin Krysiak, Małgorzata Łaskarzewska-Średzińska
transl. Ferdynand Górski

The formation of Oskar Hansen's Linear Continuous System

Paulina Filas paulina.filas@gmail.com

Oskar Hansen, drawing from the experience of his predecessors and their designs, created a new example of the linear scheme. He then expanded the concept to cover the area of the whole country in an ideal, utopian vision. There are, however, two existing detailed implementations of his idea on a much smaller scale—the “J. Słowackiego” and “na Przyczółku Grochowski” housing developments. The Linear Continuous System was a new structure, programmatically different from central arrangements, but heavily based on Hansen's Open Form idea. The construction of the two mentioned developments provides an example to study the materialization of the LCS idea and its impact on the residents.

Large-scale urban planning schemes in the time of social urbanism. Barriers and development opportunities

Artur Jerzy Filip kontakt@arturjerzyfilip.com

In the time of the so-called social urbanism, when both the initiative and acceptance of solutions lie for the most part with the citizens, the coherence of urban space is correlated with the quality of civic cooperation. If space is created individualistically, by atomized groups, the effect of urban sprawl is a likely outcome. Yet the complete opposite—a coherent, compact city—is the goal still set by town planners. The only elements in the functional-spatial structure of a city that allow to shape the spatial order at the town level are none other than large-scale urban planning schemes, which are often related to an authoritarian regime. The purpose of this paper is to discuss their development opportunities and barriers in a civic society.

Regulation plans of the Praga region in relation to the urban planning activity in the years of Congress Poland (1815–1915)

Liliana Grabiszewska L.grabiszewska@gmail.com

The urban planning activity in years 1815–1915 was mostly related to the state-organized process of creating town regulation plans. During the 100-year period the regulation had taken many forms—mostly adding order, reconstructing the network of streets, widening the streets, converting main markets into public squares while moving the market places to the outskirts. Bigger urban undertakings included founding new districts of a distinct character, like whole blocks for craftsmen or Jewish people, but also the reconstruction of the transportation system to accommodate new transit traffic and, starting from 1850s, railway lines. One of the tasks of the regulation plans was to delimit the city area, surrounded by trenches. The evolution of the urban structure of Warsaw's Praga is a fine example showing changes in planning policies over the years, the impact of construction and administrative law, the models and inspirations for planners.

Chełmno—in search of the town's identity

Paulina Sikorska sikorska.paulina@gmail.com

Chełmno (Kulm) is located at the center of the Kujawsko-Pomorskie voivodeship, about 45 km north of Toruń. The town is known mostly for the Kulm law created in the year 1233, under which several other towns were located later (Warsaw among them). This important document regulated all areas of

social, economic and political activity in a city. Chełmno dates back much farther than the Kulm law. It was a capital of the State of the Teutonic Order, however the dynamically developed Toruń has surpassed it. In the 18th century Chełmno declined and today it houses only about 20 thousand inhabitants, with the number still falling. Despite having one of the most interesting urban layouts in Poland, with five Gothic churches, a Renaissance city hall and 2 km of original city walls, and despite positive changes introduced in recent years, the town remains a little known tourist destination today. The city council is desperately trying to find the identity of Chełmno and has based the promotional efforts on the controversial cult of Saint Valentine.

Interdependence of religious beliefs and the development of architecture —illustrated by the example of Cordoba in Spain

Martyna Mokrzecka martyna.mokrzecka@pwr.wroc.pl

The architecture of many towns with roots in ancient times owes its uniqueness and beauty to the process of piling up various styles and forms of buildings in the course of centuries. Research of this subject has shown that ancient and medieval towns were greatly influenced by sacral buildings, which were always built to serve the function of landmarks and therefore were the ones composing the image of the city. Spanish Cordoba is a fine example of this—a multicultural city with three coexisting religions: Judaism, Christianity and Islam. Each of the belief systems, as the article explains, has left its imprint on the architecture of Cordoba, creating a unique mixture of styles and forms.

Italo Calvino's hidden cities

Małgorzata Łaskarzewska-Średzińska realisci@wp.pl

"If I have included 'visibility' in my list of values to be saved, it is to give a warning of the danger we run in losing a basic human faculty: the power of bringing visions into focus with our eyes shut, [...] of thinking in terms of images." The quote originates from Italo Calvino's "Six Memos for The Next Millennium", published in 1985. These words can be interpreted as follows: Hiding and invisibility have been determining the past, now it is time for full visibility, in opposition to anonymity and stereotypical foreignness of "the urban jungle" inhabitants. Visibility is a "Yes!" to random events and their realizations in the space of cities. Visibility is also a reflection about natural environment, its place in the society and understanding its fragile structure.

Stadium as an arena for mass spectacles in civic space. Metamorphoses of European stadiums

Maria Sipńska-Małaszewska maria.sipinska@sipinski.pl

Stadiums are architectural symbols, due to their scale and important role in creating a spatial, social and political image of the cities. It is its function that dictates the architectural form of a stadium, yet, despite similar program and parameters describing the playing field and auditorium, their architecture is not unified. The unprecedented situation when Poland and Ukraine were chosen as host countries for the UEFA European Football Championship 2012 was a push to start many sports construction projects. In the light of those events, the author analyzes the chain of historical transformations in the functionality and use of stadiums in order to show their metamorphoses and to discuss their role in the social, cultural and political environment of the city and country.

The metamorphoses of office space—work-related organizational concepts and their consequences

Ferdynand Górski home@fgda.pl

Office building interiors have undergone significant transformations in the course of the last century. Their metamorphosis shows that the shape of office workplaces is a result of generally accepted ideas—the concepts whose goal is to achieve high effectiveness of work and optimal organizational structure in particular. The article explains selected organizational ideas from the 20th century, their impact on work-space arrangement, but also highlights new global tendencies, which have only recently arrived to Poland, but are of fundamental importance in what further changes await the work environment.

Revitalization of the Piotrkowska Street in Łódź

Anna Jeziorska anna.jazzia@gmail.com

The downtown areas in towns and traditional shopping streets undergo changes corresponding to the economic, social and cultural shift. The centers of European cities are on the downgrade, this trend is visible since the 60s and is also present in Poland. Urban renewal projects are being undertaken to counteract it, to economically and socially revive the downtowns. The article describes the idea of changing the large-city part of Łódź in which linking the now-developed New Center of Łódź to the historical area of the Piotrkowska Street, the main public space of Łódź, shall stimulate all-embracing renewal projects in the 19th century area of the city. The program has been initiated to reverse the negative trend of downtown's desertification, caused by the damaging process of urban sprawl.

Reactor 42_a—Collision Space

Anna Kalwajtys anna.kalwajtys7@googlemail.com

Magdalena Mellin magdalenamellin@gmail.com

Tomasz Skrobun tom.b.s@t-33.pl

This paper describes an experimental project conducted on the edge of three disciplines: architecture, visual arts and performance. It was developed as part of an action taken in the Designing City Interiors studio at the Academy of Fine Arts in Gdańsk. The Historical Gdańsk Shipyard area and search for an urban and architectonic alternative for it have become the main research subject. The article focuses on a particular city interior: a 19th-century Hall 42 A, its immediate surroundings—including another hall, built later on—and their connection with the dock. Our city interior deprives the building of an unequivocal function. By playing with space, its tectonics and the matter of the building, by programing the choreography of communication, we are starting an experiment where space is compelling presence. This transformation is an effect of deeply understood prototype and it goes beyond the language of architecture. It concentrates around the experience and feeling of what defines the very identity of this space.

The importance of public space in creating an image and identity of the city

Kassim Dagher kassim@poczta.onet.pl

The identity of a city is a set of characteristics distinguishing one city from another. Public space belongs to the important elements creating the identity. The way of land use of public space affects the positive and negative image of the city and its perception by townsmen and visitors. Space forms

the aesthetics of a city, it can expose the local natural and cultural values, as well as obscure the less attractive features of the urban landscape. Public space has a very strong impact on people. Aesthetic and properly utilized space positively affects the quality of life. It is therefore important to create open spaces which will have positive and stimulating effect on the society. The formation of public space requires integration of urban policy with the development policy of the EU, the country and the region, with cooperation between all participants.

The dynamics of public space revitalization in European cities. Selected cases

Aneta Jarota anetajarota@interia.eu

In the city-forming process creating good quality public space is unchangingly important. It reinforces the city structure and underlines its unusual features, creating a unique sense of place. If well exploited, it is appreciated and serves not only constructing the identity of the city, but also brings economic and social benefits, and helps to maintain integrity. This depends to a large degree on community's assessment of space and the way people interact with places in everyday life. In many cities revitalisation of neglected public areas became an important regeneration factor, with the intention to renew the meaning and to improve the quality of public space. All over the world historic cities face the perspective of sudden and far-reaching changes, adapting, among others, to cultural circumstances. The purpose of the paper is to present the transformation of selected public spaces and to evaluate what meaning and function they offer today, through the following examples: Strøget and Købmagergade in Copenhagen, the space on the left bank of the River Garonne in Bordeaux, as well as Grote Markt and Veemarkt in Mechelen.

The downtown street as a carrier for the contents of the city

Paweł Wojdylak pwojdylak@gmail.com

The article is an attempt to reflect on the condition of the downtown street in the functional and spatial structure of today's cities from a researcher's point of view. There are streets, which are a medium for the contents of the city, and their metamorphoses are a pretext to conduct a critical analysis and review of the urban planning theory in this context. Aldo Rossi's treatise "The Architecture of the City" (1966) and Ben Hillier's space syntax theory (1984) are the starting point for further contemplation, whose goal is to define suitable research methods to analyze the selected downtown streets in Wrocław and Kraków.

Erasing the memories—the metamorphosis of Bałuty District in Łódź after the Second World War

Błażej Ciarkowski b.ciarkowski@gmail.com

In 1940 Bałuty, the Łódź's district, was turned by Nazis into Litzmannstadt Getto—a closed area inhabited only by the Jews. Finally, in 1944 it was closed down. After the war, that area and its tragic history were consciously condemned to oblivion. In 1949, in the former Getto, a new socialist district was built. Both the idea and the spatial design were surprisingly a (unconscious) continuation of Nazis' concepts. The process of erasing the memories begun. At the same time many remnants of the architecture of the former Getto remained and shattered the coherent plan of the new district. They introduced a kind of anxiety, created a strange space which does not belong to the spatial context. Now, after years of erasing the memories, the true, painful identity of the District is reconstructed.

Public art as a tool for transformation of residential areas—confrontation with the experiences of the 60s and 70s of the XX century

Monika Wróbel wrobel.monika@onet.pl

Utility, assigned by definition to public art, causes that the public art becomes a tool, which is frequently used by NGOs, public authorities and other institutions interested in repairing the city space. The largest number of artistic interventions is now being observed in downtown areas. Nevertheless, the demand for the renewal of residential areas results in modern art entering residential complexes. This does not happen for the first time. In the 60s and 70s in Poland there were numerous initiatives of integrating art into the urban environment. Particularly valuable were “Lubelskie Spotkania Plastyczne” in 1976, in Lublin, where artists together with architects—authors of residential complexes (i.a. prof. Oskar Hansen)—not only designed a concrete propositions for these areas, but also debated on practical effects of these interventions. This legacy may be a reference point in considering new contingent strategies of applying art to public space.

Interaction, integration, inspiration—a different game

Kinga Zinowiec-Cieplik kzc@kzc.waw.pl

The discussions on recreation and fun focus primarily on solutions for typical squares, concentrating mostly on their safety. Standardization and normalization destroys the individuality of places, ignoring the diversity of residents and their needs. City playgrounds and fields become frequently enclosed places with a number of prohibitions. Diversity is possible to achieve by providing an individualized planning proposal to give a choice of the socially-inclusive activity. A fun place should facilitate sensory experience and learning environment through various interactions. Interesting and original environments leave a trail in the mind which becomes a source of motivation and inspiration for further action.

The archetypal elements of the house

Katarzyna Kosk katarzynakosk@gmail.com

The paper describes and compares houses which have evolved in folk tradition of two different regions and cultures. The concept of archetype was analyzed in the context of houses in the Podlasie region and on the Spanish Gran Canaria, by comparing their respective elements and applying the same criteria—the environmental, cultural, economical and psychological determinants. Both places are very well known to the author, and have also been chosen for their extreme differences. Yet, in spite of them, the article proves that there are universal archetypes, common to both of the two cultures—which have become even more visible, thanks to all the differences.

Material shift

Paulina Lis mail@paulinalis.pl

The paper describes a process of metamorphosis that occurs in cities on the plane of building materials employed. Presently, for the first time since the 19th century industrial revolution, timber returns to the city. We have come full circle. In the article this process—which has accelerated rapidly in the last decade—is called a “material shift”. New multi-storey office and apartment buildings are being erected using massive wooden structures in the centers of towns worldwide. The challenges encountered stimulate continuous

advancements in technology. The image of wood as a building material has changed dramatically—it is now recognized as modern, versatile and environmentally-friendly. A selection of examples discussed in the paper can serve as a proposal to architects and construction engineers looking for appropriate forms of wood employment in the 21st century city.

Designing transformations. Materials reuse. Architectural form in the life cycle of materials

Urszula Koźmińska ukozminska@gmail.com

The article describes architectural and urban transformations through the concepts of building and material life cycle and reuse. In the times of changing demands, temporary, ephemeral solutions, fast and mobile way of living, there is a need for an architectural form to be developed with an awareness of building/product/material life cycle. The concept of designing future transformations was present in the past, examples of which can be seen in the projects of Buckminster Fuller, the Japanese Metabolism or the Archigram group. However, nowadays these theories are applied in new ways, e.g. they try to manage or eradicate the problem of the constantly increasing amount of waste, which can be seen through the use of such concepts as: reuse, recycling, superuse, upcycling, cradle-to-cradle. On the basis of the projects by: Superuse Studios, Hybrid Architects, LOT-EK, RO&AD Architects, Basurama, Reciclarq, C2C ExpoLab.

New technical urban infrastructure in the light of the changes of the energy market paradigm

Anna Oniszk-Popławska aniaonyx@o2.pl

The ever advancing urbanisation process translates into higher energy demands and the increased anthropogenic impact on the climate and the environment. Such processes result in deterioration of the quality of life and the investment attractiveness of a given city. Some metropol regions have already noticed the accompanying threats, thus, initiating a policy targeted at the sustainable urban metabolism. This article presents the urban infrastructure required for realisation of such policies. It also makes assumptions for the energy autarky region, which calls for a rural-urban cooperation—in rural areas green energy is produced to cover the city's demands. Increased public involvement is expected to follow infrastructural changes in the form of dispersed energy production based on renewable energy sources (prosumer solutions). The article also indicates innovative energy technologies, which can be smoothly integrated with the urban tissue, and others, calling for a social acceptance. Positive examples of model solutions as well as design dilemmas of the architectural and spatial planning in chosen cities are presented.

Zero-energy buildings—possibilities and technologies associated with generating energy for buildings' own use in urbanized areas

Michał Pierzchalski m.pierzchalski@arch.pw.edu.pl

Łukasz Rosłaniec lukasz.roslaniec@ien.pw.edu.pl

Mariusz Kłos maklos@ien.pw.edu.pl

The paper describes issues regarding zero- or plus-energy building construction and maintenance in urbanized areas. The legal environment for such building was also described. The article shows possible ways of energy production and storage, together with the characteristic of mentioned renewable energy sources which can be used for power and heat generation inside buildings. Potential of these sources was

mentioned in the paper together with possible obstacles in energy generation observed in urbanized areas. Also mentioned were modern technologies which are likely to be used in the future to produce or store energy in zero-energy buildings.

The creation of architecture and landscape in relation to water in the time of climate change

Eliza Maciejewska elimiel@gmail.com

Towns—as dynamic structures, variable in time and in response to many factors—are being modelled by current needs and constraints. Climate changes, observed in the last decades, result in violent weather phenomena, such as floods, and are a challenge to architects. There is a change in approach to design in areas with a high risk of flooding. Strategies for adapting the architecture and landscape architecture to accommodate these harsh environmental conditions are being created in many countries. The article describes how water induces a change in approach to landscaping and the design of buildings.

The position of the railway station in the city

Katarzyna Foljanty kasia.k.kot@gmail.com

City administrations have yet to recognize the vast potential of abandoned post-railway lots. Very often these sites, located in the very heart of the city, are sold to private investors who seek to make maximum profits from developing them into office buildings, housing estates or shopping malls. After the fall of the Berlin Wall, the Senate of Berlin has been very successful in transforming many former railway lands or building complexes into public areas for recreation and culture. The success of these transformations has been mainly due to opening the planning process to public participation. A formidable example of this participation approach is Park am Gleisdreieck, which was opened in 2011. Residents of surrounding neighbourhoods could submit their own suggestions that were discussed in-depth in architectural workshops. With this approach, the inhabitants' connection with the area was strengthened and the integration between residents was increased. This paper presents six remarkable examples from Berlin and discusses lessons to be learned from them and how they can be applied in other cities.

Transformations of the railway station areas and their surroundings

Agata Pięt agata.piet@pwr.wroc.pl

The invention of railways had a large impact on the development of the industry, technology, architecture and urban planning. People were impressed by railways and railway stations, which had changed the image of the cities. Railway stations are very representative buildings, which play important role in the structure of the city and its identity. Nowadays new transport and service facilities are built at railway stations and their surrounding areas. This way the railway areas are being transformed into multifunctional transportation hubs. Also, post-railway buildings and areas undergo changes in terms of architecture and urban design. In former railway buildings new functions are introduced and the old railway tracks are being transformed into public and recreational areas. The article focuses on new ways of transforming railway tracks into public areas and parks.

Metamorphoses of nodes in the spatial structure of Turin

Daniel Ogrodnik dogrodnik@pk.edu.pl

Metropolies tend to a polycentric spatial structure. Particular space and building configurations with high center-creating potential crystallize there as so-called nodes. Being carriers of the important features of the city's urban identity, these nodes are the subject of constant metamorphosis, going through stages of development and degradation. Especially in those areas a number of factors and actors confront, which generates structural effects, whose quality and durability usually define further development of the city. This paper presents a study of contemporary urban transformations of Turin in the context of the historical development of its spatial structure. The examples discussed are characterized by the idea of urban continuity in building the composition and program of proposed reconstruction of critical parts. The summary contains comments on the presented tendencies of the polycentric-development planning.

Metamorphoses of historic urban spaces—Economic aspects

Marcin Jonak marcinjonak@wp.pl

Andrzej Zdziarski azdziarski@interia.pl

In the area of market economy the urban space should be treated as an economic category with its economic qualities being exposed in the real estate market. Within the old town structures a specific urban sub-space of historic buildings exists, where the cultural values must compete with the economic values. The progress of civilization leads to a continuous process of transformation of urban areas, while specialists emphasize the need to respect the principles of sustainable development, the principles and rules applied to urban planning and innovation factors, taking into account the synergy of significant elements which include both the cultural and economic factors. This document is used as an analytical framework for the analysis of strategies implemented by investors whose area of interest is the market of old historic real estate properties, and in particular of those, who participate in the technical transformation of urban space initiated by the creative activity of architects, urban planners and conservatory services.

**HARMONOGRAM KONFERENCJI METAMORFOZY PRZESTRZENI
WYDZIAŁ ARCHITEKTURY POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ
21 MAJA 2013**

10:00–10:30	rejestracja uczestników
10:30–10:45	otwarcie konferencji
10:45–11:00	wykład sponsora: Guardian
11:00–13:00	SESJA 1: IDEA (prowadzi prof. Krystyna Guranowska-Gruszecka)

mgr inż. arch. **Artur Jerzy Filip**

Wielkoprzestrzenne założenia urbanistyczne w czasach urbanistyki społecznej

mgr inż. arch. **Szymon Filipowski**

Wymiar miasta w skali i czasie

mgr inż. arch. **Małgorzata Łaskarzewska-Średzińska**

Ukryte Miasta Italo Calvino

mgr inż. arch. **Ferdynand Górski**

Metamorfozy przestrzeni biurowych. Idee organizacyjne i ich konsekwencje

mgr inż. arch. **Anna Jeziorska**

Rewitalizacja ulicy Piotrkowskiej w Łodzi

mgr inż. arch. **Agnieszka Gontarz**, mgr inż. arch. **Marta Szejnfeld**

Miasto – Struktura – Anonimowość

mgr inż. arch. **Liliana Grabiszewska**

Plany regulacyjne obszaru Pragi na tle działalności urbanistycznej Królestwa Polskiego

13:00–13:30	przerwa kawowa
13:30–13:45	wykład sponsora: Schreder
13:45–15:30	SESJA 2: TREŚĆ (prowadzi prof. Ewa Kuryłowicz)

mgr inż. arch. **Katarzyna Kosk**

Elementy archetypiczne domu

mgr inż. arch. **Monika Wróbel**

Sztuka publiczna jako narzędzie wspomagające przemiany środowiska osiedli mieszkaniowych.

dr inż. arch. **Kinga Zinowiec-Cieplik**

Integracja, interakcja, inspiracja – zabawa w mieście inaczej

mgr inż. arch. **Paweł Wojdylak**

Ulica śródmiejska jako nośnik treści miasta

dr inż. arch. **Błażej Ciarkowski**

Wymazywanie pamięci – powojenne metamorfozy łódzkich Bałut

mgr **Anna Kalwajtys**, mgr **Magdalena Mellin**, mgr inż. arch. **Tomasz Skrobun**

Reaktor49 a przestrzeń kolizji – rewitalizacja terenów postoczniowych

15:30–16:00 przerwa kawowa

16:00–18:00 SESJA 3: **FORMA** (prowadzi prof. Elżbieta Dagny Ryńska)

mgr inż. arch. **Agata Pięt**

Transformacje przestrzeni dworców kolejowych i ich otoczenia

mgr inż. arch. **Agnieszka Sempioł** (wystąpienie odwołane)

Forma a treść. Współczesne tendencje w rozwoju wybranych uzdrowisk w krajach Europy Zachodniej

mgr inż. arch. **Urszula Koźmińska**

Projektowanie przeobrażeń. Reużycie materiałów.

mgr inż. arch. **Paulina Lis**

Przesunięcie materiałowe

mgr inż. arch. **Eliza Maciejewska**

Woda jako czynnik wpływający na kształtowanie architektury i krajobrazu w dobie zmian klimatu

mgr inż. arch. **Maksymilian Stec**

Rozwój zrównoważony, innowacje techniczne i architektoniczne

mgr inż. arch. **Aleksander Furmanek**

Odpowiedzialność etyczna architekta w dziedzinie materialnego dziedzictwa kulturowego w Polsce

nka NAUKOWY KLUB ARCHITEKTURY

Rada Doktorantów
Politechniki Warszawskiej

WYDZIAŁ ARCHITEKTURY
POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ

GUARDIAN

Glass • Automotive • Building Products

PARTNER DIAMENTOWY

Guardian Industries Corporation jest jednym z największych na świecie producentów szkła typu „float” i szkła przetworzonego wykorzystywanego w budownictwie. Zakłady produkcyjne Guardian, jego filie i firmy stowarzyszone, zlokalizowane są na całym świecie. Szeroka gama oferowanych produktów obejmuje szkło płaskie typu „float”, szkło bezpieczne, hartowane i laminowane, szkło budowlane przeciwsłoneczne, niskoemisyjne szkło termoizolacyjne oraz lustra.

Polska jest jednym z kilku krajów europejskich inwestycji Guardian. Huta w Częstochowie została wybudowana w latach 2001–2002 w ciągu 13 miesięcy. 18 lipca 2002 roku została uruchomiona linia produkcji szkła typu „float” (o grubości od 3 do 12 mm), a pierwsze dostawy na rynek miały miejsce już w połowie sierpnia tego roku. We wrześniu 2003 roku, w ramach drugiego etapu inwestycji, oddano do eksploatacji najnowocześniejszą technologicznie linię produkcji i przetwórstwa szkła – tzw. Coater i uruchomiono wytwarzanie szkieł termoizolacyjnych. Kolejnym etapem było rozpoczęcie produkcji przeciwsłonecznych szkieł selektywnych SunGuard® High Selective (łącznie z odmianami do hartownia) w 2010 roku. W 2011 roku ruszyła produkcja laminowanych szkieł bezpiecznych i dźwiękoizolacyjnych.

Firma Guardian oferuje architektom szeroko pojęte, profesjonalne doradztwo techniczne z zakresu szkła i jego zastosowań w architekturze. Zespół wysoce wykwalifikowanych doradców technicznych zapewnia architektom kompleksowe doradztwo techniczne oparte na wiedzy i doświadczeniu zgromadzonym od początku funkcjonowania firmy Guardian na rynku szkła budowlanego.

GUARDIAN CZĘSTOCHOWA Sp. z o.o.

ul. Korfantego 31/35, 42-200 Częstochowa tel. 34 323-92-00, fax 34 323-92-06

tech_poland@guardian.com | www.guardian-czestochowa.com | www.guardian.com

PARTNER SREBRNY

Firma **Schröder Polska** wchodzi w skład Schröder Group GIE – międzynarodowej grupy przedsiębiorstw, obecnych w 40 krajach na pięciu kontynentach, specjalizującą się w projektowaniu i produkcji profesjonalnych systemów oświetlenia zewnętrznego. Filozofią naszej firmy jest idea „właściwego oświetlenia”, którą kierujemy się przez szereg lat. Oznacza to, że oferujemy naszym klientom nie tylko produkty najwyższej jakości, ale także całą koncepcję oświetlenia na najwyższym poziomie, czyli oświetlenia nowoczesnego, racjonalnego i ekonomicznego. A to wszystko dzięki nowoczesnemu podejściu do toku projektowania oświetlenia oraz stosowaniu oryginalnego wzornictwa opraw oświetleniowych i nowoczesnych technologii.

Specjalizujemy się w profesjonalnym projektowaniu oświetlenia ulicznego, dekoracyjnego, oraz świątecznego, w tym również w iluminacji obiektów architektonicznych kreującej przestrzeń miejską. Posiadamy bogate doświadczenie w projektowaniu oświetlenia sportowego, przemysłowego i tunelowego. W swojej ofercie posiadamy już oprawy LED służące do oświetlania ciągów pieszo-jezdnych, dróg, iluminacji obiektów oraz system inteligentnego sterowania OWLET.

SCHRÉDER POLSKA Sp. z o.o.

ul. Jana Olbrachta 94, 01-102 Warszawa tel. 22 533 19 80, fax 22 533 19 84 schreder.com.pl

